

TRANSKRIPT zu dem lebensgeschichtlichen Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

**geführt am 18.06.2012 in České Budějovice /
Tschechische Republik**

Interviewerinnen: Šárka Jarská, Uta Fröhlich
Sammlung Dokumentationszentrum NS-
Zwangsarbeit

Transkription: Šárka Jarská

Segmentierung: Bianca Schröder

Übersetzung: Šárka Jarská

Erschließung: Šárka Jarská, Bianca Schröder

Originalsprache: Tschechisch

Videolänge: Teil 1 - 60.46 / Teil 2 - 56.29 / Teil 3 - 68.29 / Teil 4 - 72.24

Graphische Transkriptkennzeichnungen

Kennzeichnungen / Grapheme	Erläuterungen
Mhm... mhm	Einsilbige Zustimmung
Hm.... hm	Einsilbige Verneinung
ja, nein, nee, äh, öh	Einsilbige Rezeptionssignale
Wort...	Abgebrochenes Wort oder Satz
Wort (???)	Unverständliche Aussage
{Wort}	Vermutetes Wort / unsichere Transkription
Das=das=das	Stottern
↓	Tonhöhe der Stimme fällt
↑	Tonhöhe der Stimme steigt
G e d e h n t	Gedehnte Sprechweise
>schneller<	Schnellere Sprechweise
„abc“	Anführungsstriche für Zitat
[Lebensmittel]Karten	Hinzugefügte Erläuterung
(4.0), (6.0), etc.	Längere Pausen, gezählt ab 4 Sekunden: vier Sekunden Pause, sechs Sekunden Pause, etc.
((lacht)) ((holt Luft)) ((staunen)) ((Klingel))	Lachen Luft holen Staunen Klingeln

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Š.J.: Dnes je pondělí 18. června 2012 a jsme na návštěvě u pana Karla Jakeše. Jmenuji se Šárka Jarská a natáčíme rozhovor pro Stiftung „Topografie des Terrors“ v Schöneweide v Berlíně, v Německu. Kameru a zvuk má na starosti pan Petr Záruba. Dohodli jsme se, pane Jakeši, že nám budete vyprávět svůj životní příběh a já vám pak položím ještě další otázky. Předávám vám proto slovo a můžete začít s vyprávěním. Řekněte nám, prosím, kdy jste se narodil a něco bližšího o vašich rodičích.

K.J.: Děkuji. Já jsem Karel Jakeš a narodil jsem se na samotách obce Stupná. Je to, tenkrát to bylo na českokrumlovském okrese. Na léta mého mládí předškolního si vcelku nepamatuji, na mou duši nic. Na mou duši. Víím jenom, že mně bylo tři roky, když odešel, děda. S ním že jsem šel do lesa, protože naši byli zemědělci, pracovali na poli a děda mě měl na starosti. No tak jsme došli až do lesa, hovořili jsme. Jdeme zpátky a já jsem byl přece jenom mladší, mně byly teprve tři roky a dědovi asi 80, tak jsem mu utekl, schoval jsem se u sousedů do dřevníku a on přišel až za mnou a protože mě nenašel – já tam zůstal zavřenej – tak odcházel, no, a já šel potom za ním a pak jsme se sešli. To je jedna taková vzpomínka. Další vzpomínka je taky asi z těch třech let, než on odešel, protože mě měl na starosti a já vlezl do psí boudy a nemohl jsem zpátky. Ve třech letech klukovi co jako napadne. Tak jsem volal nějak o pomoc, „Dědo!“ Obíhal barák, slyšel hlas, ale to ho nenapadlo, že jsem v psí boudě, až potom, když přece se zastavil tam na dvoře a poznal, že hlas jde tady odtud, nahlédl do boudy a vytáhl mě. To je všechno, co víím, ve třech letech. A do školního věku si nepamatuju ani slovo. Když mně bylo šest let, tak jsem začal chodit do obecné školy, tenkrát se jmenovala obecná škola, tam bylo osm lavic po jedné straně, pak ulička a osm na druhé a v jedné polovině seděly děvčata a my kluci jsme seděli v té druhé. První třída, my jsme tenkrát říkali oddělení, druhé oddělení další lavice a takhle to šlo až do osmé třídy, když člověk chodil do osmé třídy, tak seděl v osmé lavici a každý rok se takhle posouvalo. Tam učil pan řídící Růžička, to byl pro mě opravdu skvělejší pan řídící, on měl děti opravdu rád a děti něco naučil. Já mám na něho jen tu nejlepší vzpomínku, proto, když jsem potom odjížděl do Říše, tak jsem se s ním šel rozloučit. Překvapilo ho to, přitom jsme se občas potkávali, popřál mi, abych se tam měl dobře a abych se zdravě vrátil. A když jsem se teda vrátil, po válce, tak jsem k němu zašel se představit, že jsem se zdravě vrátil. To víte, že měl radost. Měl rádio, tenkrát když rádia začaly, bylo jich velmi málo, když jsem chodil do školy, tak když měl pan prezident Tomáš Garrigue Masaryk pohřeb, tak jsme to poslouchali u něho v pokoji.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Řekl: „Děti, pojdte ke mně.“ Tak jsme tam seděli, kdo kde se posadil, na zemi a koukali jsme na rádio a poslouchali průběh celého pohřbu, protože to bylo něco. Potom za léta jsem se dozvěděl, že ten, který ho vezl, jak říkají „na lafetě“, tak pocházel asi tři čtvrtě hodiny cesty od nás, jeden kamarád. Bydlel v Praze, ale přijel na návštěvu do Louče poblíž Křemže a té Stupné, tak jsme se sešli, tak mi tohle sdělil. A mohu se opravdu pochlubit, Tomáš Garrigue Masaryk přijel coby prezident přijel do Krumlova, tenkrát se ještě říkalo Český Krumlov. A když procházel budějovickou branou, tudý je vstup do města, tak školní děti z různých škol, my jsme seděli asi jako druhá škola, teda stáli v trojstupu, já byl v prostředku a jak procházel, koukal po dětech, na jeden chodník, na druhý a mě si vybral a podal mně ruku. (5.0) Děti koukaly, na jinýho nezbylo, než na mě. ((smích)) Takhle já teda poznal tatíčka Masaryka. ((smích)) A pak už jsem slyšel teda z toho rádia ten pohřeb. Tolik asi k tomu dětství. A co byste ještě ... jak ve třídě, nebo...? (7.0) Dovedl nám teda opravdu, pan řídící, tu látku vysvětlit, věc, kterou jsme si museli pamatovat, napsal na tabuli, co jsme si museli opsat do sešitu a doma jsme si to třeba večer museli přečíst, aby zítra, když bude zkoušet, abychom o tom věděli. Tohle jsem měl já na starosti, nebo na povel. Nebo jsme dostali za úkol počty, mluvnicki, tenkrát se říkalo mluvnicki, úkol vždycky napsal na tabuli, my jsme si ho museli opsat, potom teda násobit, vydělit a druhý den požadoval výsledky, oznámkoval sešit a zapsal do třídní knihy a jednou za čtvrt roku jsme dostávali školní vysvědčení, to jsme museli donést domů a nechat podepsat, aby rodiče viděli, jak jsme pilní, nebo nepilní. Tak tam jsem si vychodil osm tříd obecné školy, pak jsem byl dva roky doma u rodičů, pomáhal jsem jim s hospodářstvím, my jsme měli tři a půl hektaru zemědělské půdy včetně louky a dvě krávy, který byly zapřažené do pluhu. Od jara do zimy jsme vychovávali dvě prasata, který jsme zabíjeli, jedno o Vánocích a jedno tak v únoru, u nás na venkově byl Masopust. Maso se naložilo, nechalo se vychladnout a pak se dávalo do komína vyudit. Tak to byla naše obživa, jedno prase vždycky mívalo 115 – 120 kilo a druhý mívalo 135 – 140 kilo. A to jsme stačili sníst, rodiče, já a měl jsem ještě sestru, která je o šest let mladší než já. My jsme se na tom jídle ((smích)) podíleli, a proto jsme se museli té zemědělské práci věnovat, v létě se kosilo obilí, otec síkl, matka sbírala, ať už žito, pšenici nebo oves a my jsme k večeru museli ty snopy snést k jedné řadě a pak se dělaly ty mandele, to jsme snášeli mandele, tak i děti byly co platný. (5.0)

Š.J.: Jak jste bydleli? Jak vypadalo vaše bydlení?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: Když jsem se já narodil a takhle žil až do té školy, tak až potom, v roce 1923 jsem se narodil. Před rokem 1927 to byla došková chalupa, byly tam dvě místnosti, tenkrát se říkalo sednice místo pokoj a kuchyně a předsíň tam byla a komora. Pak byla stáj a stodola. V 27tým roce otec, otcovi bratři byli zedníci taky jako on, tak postavili novou stodolu. Otec když se učil zedníkem, tak se dostal tady z českokrumlovského okresu, tak se dostal do učení do Vídně. Ve Vídni se učil a jmenoval se Štěpán a pracoval na svatoštěpánském kostele ve Vídni. Toho si velmi považoval, no aby ne. Tak tolik k té jeho zedniččině, postavila se stodola a stáj a komora a v roce 1937 se postavil rodinný dům, ten zbytek, to doškový, co bylo, to se zbouralo všechno. A postavilo se vedle toho nový stavení, kde bylo pět místností, komora a sklep. Tak jsme potom žili v tomhle. Ale 2. ledna 1939 jsem se šel učit, protože já jsem doma tvrdil, že se mi hospodářství nelíbí, že to není pro mě, tak otec jednou zašel tam v Křemži k jednomu obchodníkovi a ten: „Jo, jo, jo, od novýho roku ho přijmu.“ Aby mě přivedl představit. V neděli se tenkrát chodilo do kostela, tak jsem šel s otcem do kostela a po kostele jsme zašli do obchodu se představit, domluvit, vysvětloval mi ten nastávající pan šéf, co mě bude čekat. Já jsem byl opravdu šťastnej, že se mohu jít učit a ne být doma na chalupě. Tak 2. ledna jsem nastoupil, bylo otevřeno ráno od 7 a večer do 19 hodin i přes poledne, i v sobotu. Pondělí až sobota, 7 až 19. Ještě tam byl jeden v učení, ten byl od Pelhřimova, ten tam byl o pět týdnů dřív než já a pak tam byl příručí. Tři roky se učil, a když byl tři roky konec, tak se stal obchodním příručím, ale jinak pracoval normálně, jako ten učedník, ale byla to vyšší funkce. ((smích)) Můžu říct, že natolik mi pan šéf věřil, že první den si po mně přepočítal účtenku, jestli jako umím počítat a třetí den jsem mohl jít do pokladny. Což to nebylo běžné, jak jsem tak mluvil s ostatníma učněma, co někde byli. Třeba za týden, za měsíc. To byl opravdu moc fajn pan šéf, neřekl mi za tři a tři čtvrtě roku špatné slovo. V neděli odpoledně bylo volno, to jsem mohl jít domů, jinak jsem tam spal. To bylo, říkalo se, „na celé zaopatření“, to byla snídaně, oběd, večeře a spánek. ((smích)) Taky jsme se proběhli po Křemži jako ostatní kluci, v létě to bylo horší, když se sbíraly borůvky, nebo maliny. My jsme měli smíšený obchod, nebo koloniál se říkalo, my jsme jezdili vykupovat do jedny sousední vesnice maliny a borůvky, tak kočí, dva učedníci a jeli jsme třeba půl, tři čtvrtě hodiny cesty a tam byla taková sběrna, přesejpal ty borůvky do našich nádob, do džberů a pak jsme je vezli domů. Ty maliny tady z Českokrumlovska, možná jste slyšela, tady je hora Kleť, nejvyšší hora na Křemežsku, má 1174 m, tak tomu se říkalo „šumavské maliny“ a ty jsme posílali vlakem do Prahy, třeba tři, čtyři džbery a třeba druhý týden šly až

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

do Švýcarska. A za ty maliny se platil větší peníz v Praze i ve Švýcarsku, protože to byly „šumavské maliny“. Nějakej Pavlata v Praze je od nás bral a říkal, že má možnost i ze Slovenska, ale že ty nemají tu jakost jako ty šumavské. Na kile byly o 20 haléřů dražší, tak si představte jaká to byla jakost o 20 haléřů šumavské oproti slovenským. ((smích)) Tak tohle nás čekalo v létě, u toho bylo i hospodářství, jedna služka byla v kuchyni a druhá se starala o dobytek. Byl tam kočí, my jsme měli dva koně, a obhospodařoval pozemky. A nebo když někdo potřeboval něco dovézt, tak si zašel říct panu šéfovi a kočí pro to dojel, proto tam byl takovej vůz, ten měl 620 kilo, to táhli ty koně. Jel k sedlákům pro obilí a ty koně táhli 20 metráků obilí a ten vůz měl 620 kilo. Byli to takový hezký vojenský jezdecký koně. Když někdo někde zapadl, tak tyhle koně to vytáhli. 2. ledna 1942 jsem byl vyučen, mohl jsem u pana šéfa zůstat, nechal by si mě, ovšem 17. srpna v sobotu jsem dostal předvolání z pracovního úřadu z Budějovic, za Protektorátu to už byly jen Budějovice, ne České Budějovice a... (6.0)

Š.J.: Dostal jste předvolání z pracovního úřadu...

K.J.: Dostal jsem teda předvolání v sobotu s tím, že v pondělí se mám dostavit na pracovní úřad v Budějovicích. V neděli bylo otevřeno dopoledne a v pondělí jsem jel na pracovní úřad, tam nás bylo pozvaných možná stovka chlapců a ve středu byl odjezd do Berlína. V pondělí do Budějovic k takovému jako vojenskému odvodu, kde to s námi projednali a každému řekli a dali papír, kam půjde, k jaké firmě. Na mě padla firma „poštovní úřad SW 11, hlavní nádraží“. Tak v úterý jsem se rozloučil s tím panem řídícím a ve středu jsem odjížděl. Kolem 17 hodiny jsme odjížděli z Budějovic do Prahy, tam jsme byli kolem 22 hodiny, tam jsme čekali na další skupinu, která přistoupila do našeho vlaku. Ten se potom naplnil, my od... Budějovic, co jsme jeli, v Praze a kolem Prahy a už jsme jeli do Berlína. Tam jsme přijeli ráno, bylo 8.20 a rychlík zastavil na předměstí Priesterweg. Tam jsme vystoupili a byli tam už německý pošťáci z toho SW11, z hlavní pošty, no a byli tam ještě od dvou dalších firem. Tak tam tedy z vlaku vystoupit na takový jako cvičiště, to bylo ohromný, tam potom jsme stáli každý ve své skupině. Den asi takovej jako je ten dnešní, voda žádná, ve vlaku nic, tam jsme dojeli ve čtvrt na devět a do 16 hodin. Tak asi po 15 hodině začalo takový povídání s námi a v 16 hodin nás sebrali takový dva pošťáci a dovedli nás na *S Bahn* a dovezli nás do Lichtenrade, to je ještě asi pět stanic a od stanice Lichtenrade do lágru bylo asi pět minut. Tam bylo asi 10 nebo 15 lágrů, lágr se říkalo celému tomu objektu, ale lágr byl taky ta

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

budova, kde jsme byli. V každé té budově bylo 10 místností, bylo tam 8 nebo 9 postelí, podle toho, jak to seřadili, dolní a horní. Já spal na té horní posteli a jeden od Křemže, kterého jsem znal jen tak trošku, tak to jsme byli větší kamarádi, ostatní jsem neznal, tak ten ležel dole, já nahoře. Tohle bylo kolem páté hodiny. Každě si vyberte, kde chcete ležet, bydlet. Tak jsme to vzali hned z kraje do první místnosti, zaplnilo se to, jedna postel zůstala prázdná, bylo nás tam 16 místo 18, druzí kluci našli do druhé místnosti a asi tak tři čtvrtě lágru bylo obsazeno námi, jako pošťákama. Jiný firmy tam nebyly. Tak jsme tam přespali a ráno pro nás přijeli zase dva pošťáci, který šli s námi z lágru na ten *S – Bahn* Lichtenrade a jeli jsme na Anhaltské nádraží na hlavní poštu. Já koukal, venkovan viděl támhle berlínské nádraží. Zavedli nás do pošty. Ta pošta měla pět nebo šest pater, tak nás dovedli do jedné místnosti, to byl taneční sál, to byla ředitelna, k řediteli do kanceláře, tak tam jsme stáli, židle nebyly, asi přes tři čtvrtě hodiny a poslouchali ten jeho výklad, co nás bude čekat, kde budeme co dělat, a když to bylo domluveno, tak bylo nutné složit poštovní tajemství, zvednutím ruky. Odpřísáhnout, že jsme rozuměli řediteli, který nám tam vyprávěl různá vojenská tajemství. Tak tím to skončilo a ti pošťáci nás pak rozvezli po nádvoří a do různých těch míst, kde budeme zaměstnaný a co nás jako čeká. Museli jsme jít na dvůr a tam jsme tahali vozíky a poštovní pytle v těch svátečních šatech, tak jak jsme byli oblečeni v těch svátečních šatech. ((smích)) Tak jsme dostali oblečení, montérky.

Š.J.: Řekněte prosím, jaká byla vaše práce, co jste měl nejprve za úkol a jestli se to časem měnilo. Co jste dělal, co bylo vaším úkolem?

K.J.: Tam nás zavedli takový ty šéfové po skupinách, v kanceláři byl rozepsaný plán práce, tak tam za odpoledne stačili rozepsat naše jména a udělat plán, kdo půjde v kolik hodin do práce. První den nás tam prováděli po celé budově, jak dole – nádvoří – tak nahoře – stroje a pásy, kde se ta pošta dostávala tady tudy támhle a tak. A odpoledne jsme jeli po ukončení směny domů, ale předtím jsme si museli v kanceláři najít, jak další den pracujeme, když budu mít od 7 do 13 zítra, tak pozítří to bude od 6 do 14 a ve středu třeba noční od 22 hodin do rána do 6. Nebo zase odpolední od 13 do 21 hodin, někdy do 22, nebo 22.30. Aby hořt vyšlo za týden 52 hodin, které jsme měli odpracovat, to byl u nich pracovní týden. Tak když jsme se s tímhle seznámili, tak do práce.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Š.J.: Kdo byli vaši spolupracovníci na úradě ve vaší práci, byli to i Němci, nebo měl jste i Čechy spolupracovníky?

K.J.: Takhle. Tam byli dva Nazi – zlatí hvězdičkáři ((smích)) – jako je na způsob vojenský – zlatý a stříbrný hvězdičky. Ty, co pro nás přijeli, měli stříbrný a tam v té kanceláři, co byl ten plán práce, tak tam byli se zlatejma hvězdičkama. A s těma jsme tak nepřicházeli do styku, potom na tom nádvoří, tam byli další, takový vedoucí čety a k tomu byli přidělený tak 5 – 6 nás chlapců, který byli, jak jsme tomu říkali rampa, a z druhé strany byla další rampa a tam bylo zas dalších 5 – 8 lidí a ti dělali práci jako my. Vrátil bych se ještě zpátky na lágr, když jsme ho obsadili, když nás tam přivedli, tak tam byl jeden kluk z Rudolfova. Já tenkrát ještě ani netušil, že existuje nějaký Rudolfov. A byl tam jeden z Rudolfova. Moc fajn chlap, byl to řezníka syn, řezník. Já byl třeba obchodník. Pak tam byli převážně Moraváci z Brna, Kyjova. Tak s tímhle Marešem jsme byli jako víc v partě. Ale teď na nádvoří přijelo ráno auto, přivezlo poštu, nevím, ze které pošty, šofér odemknul auto vzadu, otevřel dveře, skočil dovnitř auta a začal vytahovat poštovní pytle. Někdy tam byly i balíky. Ty pytle měly některé 5 kilo, ale taky byly i 30 kilový, kde byly dopisy. A ten řekl číslo, tam byla taková visačka na tom pytli, a ten náš šéf slyšel od něho číslo a věděl, kam to patří. Tohle patří na Prahu, tohle patří na Hamburk. A na té rampě za náma, tam byla přepážka, my jsme stáli trochu výš, abychom to z toho auta stáhli, za zády nám stály takový vozíky a do toho jsme to dávali. A nahoře byl drát natažený a tam byly čísla vlaků. To byly čísla vlaků. Takže ten řidič nám řekl číslo, třeba *funf*, pět, to jsme se museli čísla naučit, protože tam se jinak nehospodařilo. Tak se pytel vzal, hodil do tohodle vozíku, kterej byl třeba 52 – do Protektorátu – na Prahu, na Vídeň. Další třeba na Hamburk, já už si dneska nepamatuju ty čísla, akorát vím, že na Protektorát bylo 52, 68 a 118. Podle toho, kdy jel vlak, jestli ráno v 8, odpoledne ve 2 nebo odpoledne v 17 hodin nebo v noci. A tam jsme si každěj musel vybrat takovou svoji práci, od toho řidiče jsme vzali ten pytel, ten řekl číslo a hodit to do toho vozíku. Vozíky byly už seřazený podle toho, jak jely vlaky, aby se to nahazovalo podle času odjezdů. A když byly vozíky naplněný, tak se odtlačil kus dál, asi deset kroků byl výtah, otevřel jeden výtah, zatlačil vozík do výtahu, dva vozíky se tam vešly, další zase otevřel výtah, vzal to z výtahu a dal to takhle trochu stranou. To byla zase jeho práce. Tam byla úžasná organizace práce. Pak tam byl další, kterej přijel zase s takovým vozíkem, dneska tomu říkají třeba „ještěrka“, ty vozíky zapřáhl za sebou třeba tři, čtyři a odtáhnul k tomu vlaku. Ovšem to bylo dole, podzemní chodba, až pod nádražím z tý hlavní pošty, tunel a výtahem se poslal vozík

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

nahoru, nahoře byl další, kterej otevřel, vytáhl vozíky, z výtahu a zase je vezl třeba k vlaku, kde se nakládalo. Druhej den byla třeba služba opačně, třeba sem šel já na to nádraží nahoru a ten, co byl nahoře, byl zase místo mě, abychom se všichni naučili celej poštovní řád. A ráno přijížděly rychlíky, jenom rychlíky vezly poštu, osobní vlak ne, byl jeden, kterej taky měl hvězdičku, tak ten přejímal z těch poštovním vozů, tak přejímal peníze. Ty byly taky v pytlích, tam byly miliony. Měl řemínek na krku, klíč, odemkl ten vozík, tohleto přejímal od zaměstnance vlaku, dával do vozíku, když bylo vyloženo, tak zamknul vozík a vezl ho k výtahu on sám a výtahem dolů a to už byla jeho práce ho zase dostat, kam patřil. Ovšem on pak musel na frontu a my protektorátní zaměstnanci jsme dostali takovou důvěru, že jsme přebírali tyhle peníze. To víte, jak nám bylo, to byly miliony. A nikdy se pytel neztratil, nebo nedostal se o pytel méně, nebo víc, kterej by byl patřil jinam. Z tohodle jsem měl obavu, ale myslel jsem si, že umím z obchodu počítat, a že taky vím, že jde o peníze. Že by tam vlakovi zaměstnanci třeba dovedli předat polovinu peněz, ušetřit si třeba pytel peněz, to ne, to neexistovalo. Čas běžel a já jsem měl v neděli službu, ranní, od 7 do 13 hodin a na nádraží velkej šum, vlaky nejezdily, protože přijede Hitler. Přijel z Itálie v 10 hodin dopoledne a ráno po 7 hodině už byly přípravy a bylo 9 hodin a naši šéfové nás vedli dolů, tam dostali nějaký instrukce, jak se mají zachovat, až přijede tenhle vlak. Před nádražím stály osobní auta, TUDOR se jmenovaly, byly šedivý, bylo jich 9, to jsme stačili spočítat. Šéfové dostali nějaké to školení, ale my už jsme k žádnýmu školení nepřišli, nás strčili do nějaký místnosti, zamknul a byli jsme tam tři čtvrtě hodiny, než vlak přijel a než se to udělalo. A ten rychlík měl 360 minut, čili 6 hodin zpoždění, z Itálie do Berlína. To byl obrněný vlak, hned jel za lokomotivou, dvě protiletadlový děla a na posledním voze totéž. Jaká byla ostraha. A cestou mu to takhle dlouho trvalo. Ale jinak jezdily vlaky přesně, i to když byl v noci nálet a někde přerazili trať, tak se snažili dělníci u tratě o co nejmenší zpoždění, neexistovalo, všechno muselo být v pořádku. Dneska zpoždění – nic se neděje. Tohle tam skoro nebylo.

Š.J.: Pamatujete si, kdy byla ta návštěva Hitlera?

K.J.: Ne, nevím.

Š.J.: Rok? Pamatujete si měsíc, nebo rok?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: Ne, nevím, ne. No asi za půl roku, přišel jsem tam v srpnu, tak možná někdy v únoru, asi, ale tohle nám bylo jedno. Měli jsme svoje starosti, třeba ty mladý starosti ((smích)) a taky tam se muselo pracovat opravdu přesně. Já byl teda zvyklej, jak z domova, tak z obchodu, ze školy i z obchodu, já nebyl překvapenej. Někteřejm klukům to vadilo.

Š.J.: Kdo byl váš nadřízený v práci?

K.J.: Jak říkám, tam byli taky na směny chodili, dopolední, odpolední, noční, ale my jsme je jménem neznali. Byli sice na tom plánu toho rozpisu napsaný, ale bylo nám to jedno.

Š.J.: Jak se k vám chovali?

K.J.: Musím říct, že dobře. Na mou duši, nebylo nám špatný slovo řečeno a nejenom já, ale ani od ostatních jsem neslyšel, že by někdo dostal nějaký kázání nebo něco. Nebylo. Ale řeknu, byli jsme tam asi devět dní, složili jsme tu poštovní přísahu a jeden z těch chlapců, byli i z jiný budovy, nebyl to můj nejbližší známej, a on sebral balíček, *feldpost*, vojenskej balíček a byl tak chytřej, že sebral balíček do kapsy a šel na WC. A protože nás tam bylo zaměstnanců, tak to byla velká místnost a každý WC bylo jenom dřevěný stěny mezi sebou a tam zrovna, jak to bylo z prken, tak tam byla díra, jak tam někdo vyrazil suk a tam zrovna seděl Němec. Tenhle tam přišel s balíčkem, rozbil a bylo tam plnicí pero, posílala manželka manželovi na vojnu. A bylo to dobře zabalený v tvrdým papíru, aby se to nerozbilo, a kluk když to vybalil, tak papír zmačkal a dal do WC, do mísy, spláchnul. Ovšem, když to byl tvrdej papír, tak se to nespáchlo a zůstalo to dole. Tady seděl Němec, slyšel šustot, tak zbystřil a počkal, až tenhle odešel, pero měl v kapse, tenhle vyšel, šel za ním, někam ho dovedl, asi ho vyzpovídal cestou nebo až v kanceláři. Ten kluk už se mezi námi neukázal, odvedli ho někam do kanceláře. Já jsem ráno přišel do služby na svoji směnu a na stěně formát jako A5, výstraha, že ten a ten odcizil vojenský balíček, který šel vojákovu na frontu, a tenhle, že ho ukradl. A to bylo odpoledne ve 4 hodiny a v 17 hodin už tam bylo, že byl zastřelen. Vícekrát se tohle nestalo. Každěj věděl, že se tohle může stát. Jinej trest tam neexistoval. To byla výstraha pro nás pro všechny. A čas teda běžel dál a já jdu z odpolední směny nějak ve 22 hodin domů a byl jeden poštovní pytel v tom našem vozíku, kterej patřil vedle do vlaku, kterej jel na jinou stranu. Věděl jsem, že tenhle vlak odjíždí, tak jsem si dal pytel přes rameno, že přejdu přes koleje a dám ho do tohodle vozu. Ovšem já zapomněl a nevšiml

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

jsem si, že tahle jediná kolej byla v takovém jako žlabu. Šlápnu jsem do toho a noha pryč, výron v kotníku, sesypal jsem se na zem, to byla bolest, jako když mě udeří sekýrkou. ((smích)) Zůstal jsem ležet, já nemohl vstát a začal jsem křičet, protože tam, šest metrů ode mě, se rozjížděl rychlík, ten, co jsem to k němu nesl. Tak jeden mě slyšel, co šel po peróně, tak po mně skočil, vzal mě za zadek a za límec ((smích)), položil na perón a šel pryč. A vlak přejel, tudíž to bylo na minutu spočteno. Náhodou tam pak přišel jeden od nás z lágru, tak se o mě staral, došli jsme k S – *Bahnu* a na lágr jsem to dokulhal na lágr a ráno jsem šel k doktorovi, ten uznal, že výron kotníku, tak jsem marodil. Nic jsem nedostal, protože jsem byl doma, doktor mě nepozval, já k němu nešel, když mě nikdo nevolá. Najednou přišlo písemně od revizního doktora, že se mám dostavit v tolik a tolik hodin jsem tam přišel. Seděl jsem v čekárně, čekal, až na mě dojde řada, trochu jsem se snažil ten kotník jako onemocnět, ((smích)) abych dostal třeba ještě týden volna. Ovšem revizní doktor nebyl tak hloupej jako já, ten spustil, jak to, že jsem tam nepřišel, teď vykládat, že mě nikdo nezval, tak že jsem nikam nešel, on mi řekl, že je to sabotáž, že je to koncentrák a to jsem vystřízlivěl. No ale nechal mě, ošetřil, nic se nedělo, ale že zítra do práce. Přišel jsem, ale trochu jsem ještě pokulhával a ten vedoucí, ten zlatej si myslel, že takovýho nemocného tam nepotřebujou, tak dohodli, že jsem se dostal do třetího patra do tepla. A já o tom přemýšlel, říkal jsem si, že přichází zima, tady na rampě je otevřeno, přitom v Berlíně ty zimy nejsou nic moc, tam když bylo 2 – 3 cm sněhu, tak to bylo všechno. Tak jsem se dostal dovnitř, tam jsem vozil v takovém vozíku vozil poštu, tam byly dopisy, které se dostaly na pás, ten je dopravil k nějaké paní, ten pás to tu poštu dopravil k ní, a to musela znát podle abecedy. A jako Aš, B – Brusel ((smích)), takhle, tak to dala na ten pás a ten šel k tomu B nebo C. Tak tohle jsem jim z toho košíku naskládal na takovej stolek a oni jenom seděly a třídily.

Š.J.: Děkujeme, pane Jakeši, uděláme malou přestávku. Můžeme pokračovat pane Jakeši, pokračujte prosím, jak jste po tom úraze pokračoval ve vaší práci v tom třetím patře.

K.J.: Když jsem se vymarodil, tak jsem trochu ještě pokulhával, ne nějak svévolně, ale trochu ano a tam se mně líbilo a myslel jsem si, že přes zimu to tam vydržím, protože přece jenom je tam teplo,

než zůstat dole na rampě, kde prší, padá sníh, fouká vítr a takhle. Čili dobře se mně tam líbilo. Třeba za dva dny byla změna a šli jsme na nádraží a vykládali jsme vlak, poštu z vlaků

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

do káry, která se potom dávala dolů a pak se to třídilo podle těch měst. Zajímavá práce, byl jsem tam spokojený. Líbilo se mi, spokojený jsem byl, ale řekl jsem jim: „Já jsem tady už 14 měsíců, jsem spokojený, ale neměl jsem ještě dovolenou.“ Tak do kanceláře šel se mnou tlumočník a prosadil jsem si tedy dovolenou za těch 14 měsíců, dostal jsem dovolenou, tak jsem jel domů a doma všichni sousedé a tak říkali: „Jé a to pojeděš zase zpátky a takhle jen slyšíme jak jsou nálety a tak.“ Tak ti mě skoro přesvědčili a já jsem si řekl: „Já neodjedu.“ Já jsem zůstal doma. A byl jsem doma. No, a pak mě potkal pan vrchní tam z Křemže, tam byla četnická stanice vedle obchodu, kde jsem byl, tam nakupovali u nás, takže mě znal. Tak mě jednou takhle k večeru potkal a povídá: „Hele, Karle, koukej se ztratit, nebo tě seberu.“ Já neudělal nic, to bylo v úterý. A v sobotu odpoledne tam poslal strážmistra, já jsem tam znal všechny ty četníky, přišel, posadil se a povídá: „Hele, pan vrchní vzkazuje, žes ho neuposlechl, ztrať se.“ No a já se neztratil. V pondělí ráno přišel jinej četník, kterej mě odvedl do Mříčny na nádraží, do Budějovic na policii. Policie mě druhý den sebrala, jeden policista, kterej měl službu mě dovedl na pracák a tam mi řekli, že musím zpátky. Já jsem nechtěl, že se bojím, že jsou nálety, že nás tam štípají štěnice, že nemůžeme spát. No zkrátka výmluv celou řadu. Ale on řekl, že ne, že musím zpátky a hotovo. Tak já jsem se ztratil, odjel jsem, dostal jsem se do Louče, je to poblíž Křemže a tam byla sestra mojí matky. Její syn dělal v Praze a přijel náhodně na sobotu a na neděli domů a říkal, že mi to nějak opatří a že budu zaměstnaněj u jedný německý firmy v Praze v Modřanech, ale musíš bejt přihlášeněj na policii. Já říkám: „Tak to bude špatný, jak se o mně dozví, tak to je chyba.“ „Ne, ne, ne, to se vyřídí.“ No, tak mě poslal opravdu hned druhý den to projednat s tím mistrem, kde budu a poslal papíry, tudíž já jsem jel ve středu do Prahy, na papíry byla kontrola, bylo prokázáno, že pracuju u německý firmy v Praze, ti si mě ani nevšimli, poděkovali a tak jsem jel dál. Přihlásil jsem se na policii, šel se mnou, nevím, jak to tam teda udělali, ale prošlo to. Ovšem čas běžel, já jsem tam byl přes dva měsíce a oni mě našli. Ráno v 6 hodin přišel pro mě policajt, já slyšel, jak jde po schodech, bydlel jsem ve sklepním bytu, tak jsem slyšel na schodech okovaný boty, tak jsem si přitáhl peřinu a ani nemukl a schoval se. Vešel, pozdravil, všichni spí, nikdo tady, obešel postele, my jsme tam byli tři a odcházel. Slyším, jak vrzly dveře, já zvidavej, shrnul jsem peřinu, ale policajt byl chytřejší a mezi dveřma se ještě ohlídl a viděl, že jsem vykoukl, tak povídá: „Jsi Jakeš? Tak se obleč a půjdeš se mnou.“ Tak mě dovedl do Vršovic, tam to se mnou sepsali, zas nějakej četník mě potom vezl do Michle. To byl taky dobrej chlap, vždycky jsem trefil na takovýho dobrýho člověka. Ten mě jistě chtěl nechat, abych utekl, když jsme nastupovali na tramvaj, on nastupoval vpředu a já vzadu,

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

možná si myslel, že nenastoupím. Já jsem si říkal, ne, s tímhle nic nechci mít. Dovedl mě do Michle, tam mě strčili do cely, řekli mi: „Támhle je jeden, s tím nesmíš mluvit.“ Neřekli darebák, ale tak nějak to označili. Ten chlap byl za takovou mříží, tak asi hodinu jsme na sebe nepromluvili, já jsem ještě zalezl do kouta, aby na mě neviděl, ale pak se mě zeptal, za co tam jsem, proč tam jsem. Tak já říkám, že jsem neodjel do *Reichu* a on: „Jo, tak to já taky, tak to jsme na tom stejně.“ Tak jsme si povídali, takhle přes mříž, bylo 16 hodin, přišel policajt, pro nás přijelo auto – anton, naložili nás a dovezli do Ruzyně do basy, tam jsem pobyl. Pardon, to jsem ještě řekl špatně, když jsem byl v Budějovicích, tak ti mě poslali do Plané nad Lužnicí, to byl výchovný pracovní tábor, tam jsme jezdili sekat borky do Mažic a do Markovic, v zimě, v lednu. To jsme jezdili na otevřeném nákladním autě, v zimě, mráz, sníh padal, otevřený auto a vozili nás asi tak 10 km, složili a teď tam teda pracovat. Jsme měli i rukavice. Shrnuli jsme ten sníh z kopice, rukavice byly mokré. Všude byl špalek, sekyrka, sekali jsme ty borky, měli jsme je sekat na kostky 7x7, tenkrát jezdily auta na dřevoplyn. Museli jsme si nést takový jako konve od mlíka, tam byla polívka, asi dvě konve polívky a ve dvou konvích byly potom knedlíky, takový jako kynutý, ty byly denně. Ale dneska byly polité máslem, to byl stejně margarín, druhý den byl knedlík s marmeládou a třetí den já už nevím s čím a to se pořád opakovalo, máslo, marmeláda. ((smích)) A ráno se fasoval 12,5 deka chleba, to bylo na celý den. To se většinou snědlo už třeba k snídani a teď k večeři už vůbec nic. Pak nás zase auto vezlo do Veselí - Mezimostí na vlak a z Mezimostí do té Plané několik stanic osobním vlakem. A tam jsme šli zase pěšky do lágru. I v zimě byla ráno desetiminutovka, jak se zapískalo, každé musel z postele skočit, nemohl si už člověk odpočinout, v ten ráz by běžel revizor a běda, kdo by byl ještě na posteli. Obléct jenom boty, punčochy a kalhoty a na sníh ven a 10 minut cvičit, vlevo v bok, vpravo v bok, různé tělocvik. Za 10 minut to skončilo, to jsme se mohli umýt, obléknout a jít si pro snídani. Tam byl lágr, kde bylo takový koryto – žlab, tak si k tomu mohlo tak 20 stoupnout a umýt se ve studené vodě – v zimě. ((smích)) To víte, to bylo umytí, hned hotovo a to nás pak vezli na ty {Blata} a večer potom byla černá hořká káva, protože na týden jsme fasovali 125 g cukru, to jsme vysladili tak 3x na kávu a bylo to vše. Tak tam jsem takhle pobyl, tam jsem odpracoval těch 56 dní, tak na vlak a dovezli nás do Prahy. Přijedeme do Prahy, tam čekaly policejní auta a dovezli nás do Prahy. Čekaly tam policejní auta a dovezly nás do Ruzyně, byl jsem týden v Ruzyni a potom nás propustili. A já jsem dostal propustku, abych se vrátil zpátky do Berlína. Tak jsem se dobře oblekl a než jsem se dostal z Ruzyně na Hlavní nádraží, tak jsem zapomněl, kam mám jet. Tak jsem jel domů. Tím to začalo, že jsem byl zase doma. Už jsem

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

byl opatrnější, ale moc ne. Potkám pana vrchního. Ztrat' se! Druhej den jsem byl ztracenej. T ((smích)) akhle jsem se dostal až do Prahy, vždycky u nějakýho příbuznýho jsem byl jeden den a dost, protože tenkrát do 24 hodin musel být každej přihlášenej, třeba k přechodnému pobytu, ale musel, běda, jak bych přišel k vám nechtěně přespat, přijde revize k vám, nebo to někdo udá a šli byste do koncentračního tábora rovnou, když byste nechala zvlášť takovýho, kterej nepracoval a byl to vězeň a takhle. A našli mě potom u tý německý firmy, kde jsem pracoval, v Modřanech. Přišel nějakej z policie, kterej, to jsem se potom dozvěděl od toho šéfa, sháněl takovýhle lidi, co utečou z Německa a schovávají se někde u firmy, tak ten mě sháněl. A on mu řekl: „Jo, chodí normálně do práce každej den, ale dneska nepřišel, nevíme, nedal o sobě vědět.“ To mu řekl, že já tam dneska nejsem, pak přišel za mnou, tohle mi sdělil, povídá mi, abych v ten ráz nechal práce, počkal čtvrt hodiny, oblékl se a přišel do kanceláře. Dostal jsem výplatu, během té čtvrt hodiny. Tak jsem došel z práce domů, tam jsem měl u tý domácí, kde jsem bydlel, večeři, ta mi tam nechala lístek, že tam byli policajti, že mě tam hledali. Já říkám, oni mě zavřou stejně, já tam nepůjdu, ona zase, že musím jít, protože by ji zavřeli, kdybych tam nešel. Jsem šel do pokoje, meju se, oblékám, přinesla mi večeři a říkám: „Co jsem dlužen?“ Prej né, né, to nemůžu. Ta kdyby byla věděla, že jsem tam načerno a ty dva, co byli se mnou, kteří se o mě takhle postarali, tam byli taky načerno, ta vědít, že má tři načerno. Ale my jsme byli přihlášený, ale špatně. Tak jsem zaplatil a o půlnoci už jsem jel vlakem domů, do Budějovic a tam hlásili vlak z Budějovic na Krumlov, tím jsem měl odjíždět a to jsem nejel, protože jsem si říkal, že až vystoupím, tak naši četníci budou na nádraží, protože naši mně psali, já jim, opravdu ani jeden dopis z domova nebyl otevřenej ke mně do Berlína, ani můj dopis k nim nebyl otevřenej. Takhle jsem si říkal a byl jsem tam do večera, do posledního vlaku ve 22 hodin. Zašel jsem tam do obchodu, protože jsem chodil s děvčetem, tu, kterou jsem si pak vzal za manželku, tam jsem byl skoro do 22 hodin, pak jsem jel v noci domů, že policajti na nádraží, kde budu vystupovat, snad nebudou. Tak jsem vystoupil o jednu stanici dřív a šel jsem domů pěšky, po jedenáctej hodině v noci. Došel jsem domů, naši překvapený, teď ani doma, přitom že tam bydleli příbuzný, který byli tenkrát vystěhovaný Tyrolákama. Ani ti, nevěděli, že jsem doma, tak jsem byl přes den schovanej a večer jsem odešel a nikdo nevěděl, že jsem byl doma. Ale potkal mě zas pan vrchní a říká: „Karle, je tu na tebe oznámení, že máš bejt na poště v Berlíně, oni tě hledají, tak se ztrat'.“ Tak jsem se zase ztratil znova zase do Prahy, byl jsem zase přihlášenej, zase to fungovalo. Pak mě zase našli, v Bartolomějský na Gestapu něco sepsali, tam jsem byl týden, nedostal jsem, každej vždycky vypráví, jak tam dostal, tak já nedostal za ten týden. A

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

odsoudili mě na 96 dní do Mirošova u Rokycan, to byl pracovně – výchovný tábor. Ještě jsem neřekl, když jsem byl předtím v té Plané, tak my jsme museli časně ráno vstát a jít na rozcvičku a už jsme si byli jisti, že dnes má službu tenhle a tenhle *Wachen*, to je víc, než dobrák a na tu desetiminutovku on přišel a my jsme nikdo nepřišel, nenastoupil, celej ten lágr a on byl takovej, že tam dával německý povely *links und rechts und nieder* a takovýhle a byl tam sám. A takhle to 10 minut dokázal, druhý den jsme zase třeba šli. Tak mě teda odvezli pak z Prahy do Mirošova na 96 dní, já jsem chodil na meliorace, to už bylo potom léto, přes den pršelo a my v těch zákopech, co byly na ty meliorace, takový ty stoky, promočený a tu vězeňskou uniformu, co jsme měli, ke krku zapnout. V tom jsme museli bejt v takovýhle dnešním dnu, nesměli jsme ani knoflík rozepnout a pršelo třeba, promočený, a tak jsme šli domů. Doma nebylo, do čeho se převléct, tak to se svlíklo a spali jsme mokří v košili a trenýrkách a ráno se vstalo, oblékly se mokré šaty na sebe a druhý den třeba svítlo slunce, jako to dnešní, na sobě promočenej oblek. Takhle jsem tam 96 dní přežil. Za 96 dní byl pro mě konec, odslouženo, tak transport byl zase do Ruzyně, tam nás dovedli, vlakem a nějakým autem, tak jsem se dostal do Ruzyně, tam jsem byl týden, dostal jsem dobrou službu. ((smích)) Když jsem tam přišel, tak na nádvoří byl nástup nás vězňů, tam přišli četníci, tenhle byl z kanceláře, tenhle měl na starosti dílnu, kuchyň a každej četník měl nějaký obor, tak tam si vybíral, kdo je třeba truhlář, čalouník a tak. Potřebovali jednoho do skladu, jak jsme byli v trojřadu nastoupený, já byl v první řadě, tak každej četník si vybral toho svého řemeslníka. Tak teď se ptali, jestli je tu někdo ze kšeftu, tak jsme vystoupili dva, ten četník, co sháněl toho skladníka, tak na mě: „Ty už jsi tu byl, vid’? Tak pojď se mnou.“ Ten druhý se zařadil a hotovo. Tak jsem byl nahoře na půdě ve skladu, když přicházely někdy takový transporty, když je tam přivezli z těch výchovných táborů, tak každej měl aktovku, kuffík nebo nějaký zavazadlo, krabici třeba, tak já to zapisoval do knihy, voják řekl jméno a dostal číslo, jako bejvaly vstupenky na tombolu a potom, když ukončil trest a šel domů, tak s tím číslem přišel a dostal to jeho zavazadlo. Tak to byla moje práce. Byl tam velmi hodnej četník, můj šéf ((smích)), druhý den mi povídá: „Píšeš domů?“ Já povídám: „No, nepíšu, jsem zavřenej.“ „A máš papír, obálku?“ Já říkám: „Já nemám nic.“ „A tužku?“ „Ne.“ A on mi tam v poledne přinesl dopisní papír, obálku, propisku i známku, už nalepenou. A odpoledne po pracovní době, asi v půl čtvrté říkal: „Dej mi to, já to odnesu na poštu, až ráno půjdu.“ A taky ho poslal, dostali ho naši. A tak, když jsem tam byl týden, tak jednou ráno po snídani, Jakeš do kanceláře, přijdu tam, kouknu, tam civilní chlap, taky mladej a vedle něj německej policajt. A ta úřednice, co mě volali, mi říká: „Přijeli pro vás tady dva pánové

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

z Berlína, my vám dáme papíry a musíte odjet s nima do Berlína.“ Tak vyřídili papíry, dali je mně, tomu policistovi taky něco a jeli jsme městskou dopravou na Hlavní nádraží a odvezli mě až do Berlína. V noci ve 2 hodiny jsem tam přišel na policii, tam mě dali do cely ((smích)), ráno mě propustili a zas do kanceláře a tam jsem chodil prohazovat snůh. Jo vlastně, to bylo ještě v Praze, na Vypich nebo na Bílou Horu, co tam jezdily ty tramvaje, tak aby projely, když to bylo zasněžený, tak jsme tam chodili odhazovat a prometat snůh. A některej den jsme chodili balit modřilku. Tam byl nějakej podnik. Vy třeba mladý nevíte, vy jste měli doma modřilku na prádlo? Já si myslím. Já ji prodával náhodou ve kšeftě, to byla asi takováhle krabička a do toho jsme jako takovou malou naběračkou z takovýho džberu, nasejpaly tyhle krabičky. Ale ty měly bejt jako plný a to bylo asi 8 deka ten balíček a zalepit a ti to potom zas posílali zase někam do velkoobchodů a ty to posílali do obchodů. My jsme taky byli, né moc, ((smích)) abysme něco vyvedli a zrovna tohle jsem si netroufl, ale kluci nasypali třeba někde tři čtvrtě krabičky, zavřeli a druhej půlku a některej zas to nasypal, úplně upěchoval, potom, když některá žena dostala jen půl krabičky modřilky, ta asi řádila ((smích)) a někde ve kšeftě jim vynadala. Tak takhle asi. ((kýchnutí)) No a potom, za ten týden mě odvezli do Berlína a tam jsem už zůstal až do konce, už jsem se bál utéct.

Š.J.: Jakou práci jste dělal po návratu?

K.J.: Po návratu jsem přišel zase zpátky na svoje místo, ale ten lágr, kde jsem bydlel, ten úplně vyhořel, tam nezbylo vůbec nic, já se tam šel podívat. Tam byly jen litinový kamna a komín, jinak ten lágr byl dřevěnej, tak to všechno shořelo. 14 takovehle lágrů nebylo. Potom jsem sháněl, kam mám jít, tak mě poslali na Konigstor, tady paní asi ví, to je jedno takový místo, taková soška tam byla, takový jako náměstíčko malý, tomu se říkalo Konigstor a tam byla ulice Weissensee, tam jsem bydlel, byla to dvoupatrová budova a byl tam lágrfýra a odtud jsem chodil na poštu, teda jezdil městskou dopravou a zpátky. Když byla někdy po náletu cesta přerušená, nebo byla spadlá bomba, tak se šlo třeba pěšky, tak nás policajti poslali a museli jsme se vyhnout a jít domů jinudy. Tak dobře, byli jsme naučený tudyhle na poštu, tak jsme museli jít jinudy, našli třeba časovanou bombu, taková svízel to byla. A pomalu přicházel duben, 20. dubna, když měl Hitler narozeniny, tak ráno ve 4 hodiny začala střelba a nálety. Tam bylo letadel, tak do krytu, tam jsem bydlel potom ve škole, byla dvoupatrová, ale byl z toho lágr z toho. Přijdu, já jsem se obával, tam, co mě poslali, to byl dřevěnej lágr, a když už se takhle bojovalo, tak si říkám, v tomhle dřevěným, to není jistý,

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

přiletí nějakéj granát, nějaká střela a takový a já tu shořím, nebo mě to zabije. Tak jsem si našel místo v téhle škole, taky tam byli kluci Češi, tenkrát bylo jedno, jestli je z Prahy, z Brna. „Jo, jo, pojď, je tu místo, tady máš postel.“ Se přihlásil jeden z Křemže, kterýho jsem znal a: „Karle, jsi to ty, tak si pojď lehnout.“ Tak jsem tam byl. Jo a to se chci vrátit k té čtvrté hodině ráno, 4 000 děl začalo střílet kolem dokola Berlína, to obsadili a stříleli a letecky se bombardovalo. Bylo to z neděle na pondělí, já spal, opravdu jsem vydržel spát tam na posteli v té škole, v tom lágru, všichni utekli dolů do krytu do sklepa, byl tam jeden Holanďan na posteli vedle, ten už to taky nesnesl, tak se oblékl a budil mě a říká mi, že je nálet, že je oblečenej, abych taky šel. Tak odešel, tak já jsem se začal oblíkat, ovšem byla tma, ráno ve 4, když tohle začalo, tak za 10 minut vypnuli elektrické proud, tudíž světla nesvítily, městská doprava nejela. Konec světa. Za další asi čtvrt hodinu vypli vodu, já teda z toho hořejška slezl a jdu dolů do sklepa, ten Holanďan mě vzbudil. Tam jsem byl od středy, od těch asi dvou hodin v noci... jo ještě chci podotknout, že bombardovali, dělostřelecký střely z kulometů bylo slyšet, tak jsem šel k oknu, tenkrát muselo bejt zatemněno, tak jsem povytáhnul, to byl jako srolovaný papír a všechno kolem dokola hořelo, světlometry svítily a ty hledaly nahoře letadla a sestřelovaly je. Sice jsem si myslel, že jsem trochu chytřejší, tyhle letaly ve 14 a 16 000 metrech nahoře a na dostřel byly jen do 12 000 metrů, tudíž stříleli úplně zbytečně. Co to stálo třeba peněz. Když vidím tohle, světlometry, kouř a oheň, utíkám s kuffíkem dolů do krytu. Tam nás bylo asi přes 30, pak jsem se dozvěděl, že nás tam bylo 30 kluků a dvě děvčata, který chodily s těma klukama a to byly Ukrajinky, s těma jsme my neměli jako vůbec mluvit. Mluvit s někým, kdo byl Polák nebo Polka, to bylo jen tak, tak, ale radši ne, ale Ukrajinka, to by ho byli sebrali v ten ráz. A nebo žid, ti nosili označení hvězdu, tak s takovýma taky, ani slovo. Tak tyhle dvě děvčata chodily s těma klukama, teď teda světlo, voda nebyla, střelba venku veliká, boží dopuštění, každej čekal, kde to spadne. Hvízdaly granáty, říkali jsme, ten jde dál, ten na nás nepadne, ale když to začalo tak jako dunět, tak jsme si říkali: „Tohle jde na nás.“ Ale náhodou na náš barák to nepadlo, strava žádná a voda nebyla, umejt a napít. Tak jsme se, ještě jeden říkám, já půjdu, jeden se přidal, každej jsme vzali konev, tak jsme vylezli ven, tam na ulici byla pumpička, já nevím, jestli jste zažili pumpičky na ulici, tam jsme stáli v řadě, tam bylo Němců. Granáty lítaly. No ale vodu jsme dostali a donesli, ve středu ráno, bylo 9.20, přišel ruskej voják dovnitř, kopnul do dveří, pistoli normálně zastrčenou v pouzdru, samopal na zádech a on vlezl do baráku, on nevěděl, kdo je tam. No a: „Kdo je zděs?“ Tam jsme byli Češi, Holanďani, Belgičani, Francouzi a všechny možný. A ten když slyšel Češi, tak přece jen se s náma Čechama snáz

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

domluvil, pak přišel druhej, totéž, taky, kopnul do dveří, taky samopal na zádech, pistoli zastrčenou. Asi za 10 minut přišel třetí, ten nesl v beranici cigarety, tak „kluci, pojdte si vzít“, tak potom dal každému, kolik jich nabral, tak tolik jich kluk dostal. A my na ně, že chceme domů, tak oni, že teď nemůžeme, že tam dělají očistu kolem, tak že do odpoledne, že to bude hotový, ve dvě hodiny, ve 14 hodin, že pro nás ty tři přijdou, že nás vyvedou ven a nasměrujou, kudy, po které ulici můžeme jít, směrem domů. Opravdu dodrželi slovo a ve 14 hodin přišli, vytáhli nás ven a ještě to s náma projednali: „My s váma ještě kus cesty půjdeme vám ukázat, kudy máte jít.“ Že to je směr na Drážďany, tudíž i na Prahu. ((smích)) Tak nás vyvedli asi půl hodiny a my jsme pokračovali cestou dál. A takhle jsme šli, a když jsme k večeru přicházeli někam, do nějakýho většího místa, tak tam bejvali ruští vojáci a měli tam kuchyni, jak se říká vývařovnu. Tak jsme je vždycky našli a dali nám, do jejich ešusu nalili guláš, ten byl denně, dva nebo tři krajíce chleba, to jsme dostal každej, tak to jsme snědli, chleba si nechali na zejtra na cestu a šli jsme. Šel se mnou ten Skřivenec z Křemže, jeden byl Pražák a jeden byl někde ze Šumavy, od Klatov. Ten Pražák uměl dobře německy, tak vždycky, když jsme přišli do nějakýho místa, takhle, kde už bylo po páté hodině, tak jsme se ptali: „Kde budeme spát?“ To jsme si vybrali vždycky na konci té obce, toho městečka barák, pěknou vilku, to jsme nešli do nějakýho zbořeniště a on šel a my čekali u vrátek. Šel a dojednal, že jsme čtyři a že potřebujeme nocleh. Každěj nás přijmul, fakt. „Jo, jo, pojdte dovnitř.“ A projednali jsme jak se máme, jak se máte vy. „Ovšem, my tady v noci nejsme.“ Takže kluci spali v manželskejš postelích. Na mou duši. Ten jeden spal vedle v pokojíku a jeden na gauči a já spal taky na gauči a ty dva měli manželský poste. Ne vždycky ((smích)), podruhý jsme zase spali my v manželskejš postelích. Říkali: „V noci chodí sovětští vojáci kontrolovat, kde je zavříno, tak že tlučou na dveře a jsou ochotni kopnout do dveří a rozbít je.“ Tak, že my, když jsme Češi, že se se Sovětama jako domluvíme a máme říct, že oni tu nejsou, že oni odešli, že jsme tu jenom my, aby nedělali nějakou prohlídku baráku. Ještě se nás ptali, kdy miníme odejít ráno, tak my že mezi sedmou a půl osmou odcházíme. Za 10 minut 7 byli doma, tak jsme s nima pohovořili. Neměli nic, co by nám dali, ty měli takovou bídu, že neměli ani brambory. My jsme jim kolikrát dali ten náš chleba, co jsme dostali od Sovětů, aby oni něco měli. To bylo kamarádství ((smích)). Tak jsme odešli a takhle jsme ušli třeba 15 km za den a zase našli barák a „jo, jo, můžete tu bejt“, hledali jsme kuchyni, kde je kuchyně a byla večeře. Kus chleba jsme si nechali pro sebe na ráno a na cestu. Takhle jsme se dostali do Drážďan, tam byl jen jeden most, po kterým bylo možný, ostatní byly rozbitý. Přicházíme na most, vidíme, jak jdou lidi, teď jdeme my a tam ten

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

sovětskej voják „dost“. Já a tyhle jsme už neprošli. Seřadili nás, a když nás bylo asi 50, tak přišli dva vojáci a odvedli nás do kasáren. Tam byly prázdný místnosti, tak jsme si každé našel kancelář, tak jsme spali, druhý den bylo totéž, domů není možný, až potom přece jenom jsme si řekli: „Nějak to dopadne, jdeme.“ Spakovali jsme si náš kuffík a vydali jsme se na cestu. Šli jsme a zase jsme spali vždycky u někoho, až jsme se dostali do Ústí nad Labem. Nikdo nás nesvezl, přitom kolem jezdili vojáci. Oni když nás slyšeli, že jsme Češi, tak že oni jdou hájit Prahu. Tak jsme říkali: „Tak nás svezte, vždyť my jsme z Prahy“. Prahu věděli. Ne, oni musí jet, nemohou nikoho naložit, protože jdou hájit Prahu. To bylo bleskem, ty koně. My jsme šli pěšky. Když jsme přecházeli na hranice, tak to jsme měli tam odtud potvrzení, že 22 Čechů a dvě Ukrajinky budou přecházet hranice, aby to nevypadalo, že jsme já nevím, kdo. Přijdeme na hranice, sovětská stráž ležela takhle ve stoce, ani si nás nevšimli, věděli asi. Jsme šli takhle čtyři pohromadě, mávli rukou a leželi dál. Tak jsme pochodovali až jsme se dostali až do Ústí nad Labem. Tam přicházíme k nádraží a nádražáci: „Klucí, kde jste byli, kam jdete“. „Jedeme do Prahy, my jsme z Prahy“. „Kde jste byli?“ „V Berlíně, jdeme z Berlína.“ „Jé, tenhle vlak jede do Prahy, nalezte si tam a tam si sedněte, ten vás doveze do Prahy.“ Nikdo nepřišel, žádnéj revizor nebo průvodčí, tak jsme do Prahy dojeli zdarma. V Praze jsem zašel k sestřenici, byl jsem tam den a druhý den jsem jel domů. To byla cesta, dojeli jsme do Benešova, museli jsme vystoupit a šli jsme pěšky. Já nevím, jaká je první stanice, ty lidi, co jeli z Budějovic do Prahy, vystoupili tady, tak ty šli do Benešova a my z Benešova tam. Takhle jsme jeli domů. 23. května jsem přišel domů – večer, bylo asi 7 hodin, naši zrovna vyšli ze stáje, bylo nakrmeno a matka: „Štěpáne, Karel se vrací.“ ((dojetí, třese se hlas)) Ten taky honem přiběhl, velký přivítání i nějaká ta slza padla. Byl jsem doma. Takhle asi byla ta cesta z Berlína domů. Nevím, na co byste se tak ještě zeptali.

Š.J.: Jaké byly první dny doma?

K.J.: No, to víte, že přijetí velký, dva dny jsem musel bejt doma, jsem nemohl nikam jít. Jo, ještě, když jsem šel domů, jel jsem večer vlakem z Českých Budějovic tam k nám do Křemže a to děvče, se kterým jsem chodil, tak byla v Budějovicích zaměstnaná a jela teda domů, taky tam vystupovala. Já bydlel na samotě a ona ve vsi, tak jsme se spolu takhle sešli, tak k té jsem večer zašel, ona třeba druhý den zase za mnou, já jsem bydlel na samotě, asi 10 minut od vesnice. Potom za tejdén jsem šel do Křemže, sháněl jsem obchod a tam mě

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

přijmul jiné obchodník, tenhle neměl místo. Jsem přišel do druhého obchodu, to byli taky obchodníci, tam ta firma, totéž. Tam byl starej pan Diviš, mladej, kterej chodil s jeho dcerou, nastávající jako, byl tam Příchovský, kterej už byl asi pět let příručím a byla tam učenka, která tam byla tejden. Přijdu do práce, asi za tři dni ráno, učenka čekala taky na otevření, nikdo nešel, tak já jsem tam šel kolem, protože jsem tenhle obchod znal a znal jsem toho pana šéfa a ty prodavače, tak jdu, dostal jsem klíč, přijdem dovnitř a on nikdo nepřišel. Paní šéfová přišla z bytu do prodejny a říká: „Dneska tu zůstanete sami.“ Tak si říkám ((smích)), já jsem tu dva dny, nebo tři a ta tam byla 14 dní, co ona zvlášť mohla vědět, to byl spíš takovej železářskej obchod, šroubky, hřebíky a tohle. Ta nevěděla nic a já vůbec nic. Přišel zákazník a chtěl šroubek ((smích)), já už dneska nevím, řeknu „desítku“, to pro mě bylo jako kdyby řekl „padesátku“ nebo „pětku“, to mně bylo jedno, jí zrovna tak. Zvlášť děvčeti. Tak, co si ty zákazníci o nás mysleli nevím. Tam se prodávalo i koloniál zboží, tak to jsme věděli, mouka, cukr a takový zboží. Já, co jsem se učil, tak to byl koloniál – smíšené zboží, výroba 25 druhů lihovin. Jsem potom i vařil, když jsem tam byl asi rok. Tam jsme se střídali s tím druhým, co tam byl, jednou jsem vařil já, podruhý on.

Š.J.: Pane Jakeši, jak si vzpomínáte na podzim 1938, na mobilizaci a na podpis Mnichovské dohody?

K.J.: Já nejsem politik.

Š.J.: Ne, vaše osobní vzpomínky na tu dobu.

K.J.: Pamatuju, že jsem si nechal udělat v Českém Krumlově brýle, měly být za 14 dní hotový, tak jsem přijel na kole. V den stanného práva v Krumlově. Sice ten optik byl v ulici, že jsem nemusel jet na náměstí, ale věděl jsem, že se do Krumlova hned tak nedostanu, tak jsem se šel podívat na náměstí. A to se začali scházet Henleinovci, říkali si bílý punčochy nebo červený, klobouk, ty tam řádili jak tyfus, boží dopuštění. Sbírali lidi, to jsem viděl, nevím proč. Šli po ulici, zrovna jako já, sebrali ženu, mužskýho, pane, to jsem se stěhoval rychle pro kolo a jel jsem domů. Takhle já zažil stanné právo v Krumlově. Potom bylo 5. září vyhlášena mobilizace, tak souseď už tenkrát měl rádio a slyšel večer asi v půl desáté, že je mobilizace, a že mají českoslovenští vojáci nastoupit do služby, tak přišel k nám klepat na okno, u nás se ještě svítilo, já taky jsem se ještě učil a povídá matce, protože ta vykoukla:

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

„Je vyhlášena mobilizace, já jdu na vojnu, jdu ke starostovi si pro povolávací rozkaz.“ To bylo všechno, odešel a povolávací rozkazy tenkrát ještě nebyly na obcích za tu chvíli, tak je poslal domů, aby si přišli ráno a do rána je dostane. Ráno pro ně šel, pro ten povolávací rozkaz, a když šel zpátky, tak už si ho nesli. Tak v poledne nastoupit, jo. Soused, ten měl takovou parádní bryčku, tak ten že ho svezte, měl vojenskej kufr spakovanej, tak ten, že ho svezte na vojnu. A mezi tou dobou to bylo dopoledne, dostal poštou, aby si na nádraží ve Mříčíný vyzvednul bednu. Tak přišel a povídá, pojď k nám, otec jeho to se mnou vyřizoval. Povídá: „Hele, soused veze syna k vlaku“. Kdybys jel s ním, vyzvednout nějakou bednu, na nádraží, kdyby si se o to na nádraží postaral. Tak přijedu na nádraží, ten odjížděl vlakem, já šel vyzvednout bednu, bedna asi tak metr dvacet na metr dvacet. On tam byl hudební nástroj, ten bas, jak si navlečou takhle na sebe, tak to jsem mu vyzvedl, ten soused to odvezl až k nim k baráku. To bylo opravdu těžký, tak ten otec řekl, že to společně dají nahoru na skříň, tak to vyzvedli, dali na skříň. Tak to tu zbyde, ať si to otevře, až přijde domů. Byl tam ten bas. Ten přišel 18. prosince, přišel domů, byli propuštěný tyhle vojáci, rozbilil bednu, šel ven, u baráku měli lavičku, tam si sedl a začal vyhrávat. Od nás to bylo asi 50 metrů, slyšel jsem nějakou muziku, tak tam běžím a on seděl spokojenej a děkoval, že jsem tohleto přivezl. To je tak, co já vím o mobilizaci. A potom v létě ještě byla mobilizace. To byl zase další soused, já mu vezl nějakou svačinu, to bylo tak 12 – 13 km, jsem mu to odevzdal osobně, že měl zrovna službu a jel jsem zase domů. My u nás do chalupy, se říkalo „k andělům“, protože tam na samotách, i ve vsi, každej měl dvě jména. Příjmení – Jakeš a po chalupě – „k andělům“. Už jako školák jsem se ptal, jak to vzniklo a že prej ti staří lidé před námi, byli všelijak věřící a prej se tam v noci zjevil anděl. Tohle se dozvěděli lidi a začali to vyprávět, jsme viděli anděla. Tak bylo po chalupě „k andělům“.

Š.J.: Ještě jsem chtěla tu Mnichovskou dohodu, jestli nějak v rodině...

K.J.: Ne, promiňte, já politiku neznal, ne, na mou duši, o politice...já nebyl ani takhle...

Š.J.: Rodiče o tom nějak nediskutovali?

K.J.: Ne, ne. Kdyby, tak bych si určitě nějaký slova pamatoval. A tohle u nás nepadlo.

Š.J.: A jakou máte vzpomínku na 15. březen 1939? Na ten den.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: 15. březen 1939. To jsem byl ještě doma a do toho obchodu jsem docházel jako do zaměstnání. Až potom jsem tam bydlel, to jídlo, strava, jak jsem říkal...to bylo tenkrát, jak jsem říkal, ta mobilizace, ten soused...to bylo tenkrát v tom březnu.

Š.J.: Ne, já myslím...

K.J.: Jo, to už jsem byl ve kšeftě, dobrý. Normální ráno, dopoledne, bylo 9 hodin, začaly přijíždět nákladní auta plný vojáků, v Křemži na náměstí, důstojníci vyskákali z auta, obíhali obchody, něco si nakoupit, nějakou svačinu a tam ve kšeftě jsme měli – říkali jsme „suchej salám“, takovej úplně bílej. Tak to když viděli, to bylo něco, hned celej salám koupili. Tady lidi se báli dát 8 korun za porci a ty vzali celej salám. Jak to viděl druhej, tak taky přišel, pak přišel šéf a říkal: „Hele, kluci, už ty salámy uklidte, ať zbyde taky něco pro naše lidi, a ne aby to tyhlety všechno odnesli.“ No, tak salám došel, ty pobíhali, kde co splášili, ke koupi. Odjeli a pak se nastěhovali a bylo. Já tomu jako nevěnoval pozornost. Chtěli zavést Kuratorium, to měla být mládežnická organizace, tak nás pan šéf poslal, tam byl ještě jeden učedník, ten byl od Pelhřimova, do jedny restaurace, tak nás tam nabádali ti Němci, abychom se taky přihlásili a tak. Vykládali o tý nouzi, a že každej by měl bejt voják a bejt hrdej na to, že může bejt vojákem. A že když se přihlásíme, tak bude v Křemži udělaná nějaká taková jednotka nebo skupina a bude tam docházet cvičitel, kterej nás bude vycvičovat i se zbraní, jak se zachází se zbraní. Tak jsme přišli a pan šéf se ptal, a my říkáme: „Tohle není pro nás“. On byl lidovec a jeho manželka byla matka orelskýho praporu, orlové to byli takový větší katolíci, nějakej peníz tomu věnovala, tak já byl v takovejhle rodině náboženskéj. Tak to pan šéf přijmul ode mě, že tohle není pro nás. A to bylo naše asi jako celý, co já vím.

Š.J.: Jak se změnil váš každodenní život od roku 1939 do roku 1942, než jste jel do Berlína?

K.J.: Já bych neřekl, že moc, jednou za měsíc jsem mohl jít domů, tenkrát byla skromnost, dopoledne v neděli jsme prodávali a odpoledne jsem šel domů, měl jsem to daleko domů, tak jsem chodil jen jednou za měsíc. Jinak jsem běhal po Křemži, s ostatníma klukama, nebo se někam šlo.

Š.J.: A máte nějakou vzpomínku na dobu po atentátu na Heydricha?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: No, mám. Když jsem se začal učit, tak jsme museli chodit do takový obchodní školy, jednou za týden, to bylo ve čtvrtek, protože škola, kam chodily normálně děti, byla pondělí, úterý, středa, čtvrtek byl volnej a pátek byla škola a v sobotu dopoledne. Tak my jsme, co jsme byli učňové, tak jsme po dva roky museli chodit do takový obchodní školy. A dostali jsme taky papír, že jsme prošli dva roky téhle školy. To se doneslo panu šéfovi, viděl, že jsme dobří, tak potom si toho učedníka nechal nebo nenechal. Tamten byl vyučenej v listopadu, tak toho propustil a mě tam nechal. Já tam byl až do srpna, než jsem musel odjet.

Š.J.: A jakou máte tu vzpomínku na tu dobu po atentátu na Heydricha, jste začal...

K.J.: To jsem šel ráno pro poštu, těsně před osmou hodinou, tam byl od půl osmé otevřenej poštovní úřad, nesu nějakou korespondenci panu šéfovi z pošty a potkal jsem jednoho pana učitele, kterej mě učil v té pokračovací škole. Tak jsme se pozdravili, odpověděl, usmál se a šel do školy. To bylo asi za pět minut osm, přijdu do obchodu a přišla paní, to bylo asi 7 minut po osmé a říká: „Teď odvezli ze školy pana učitele Kubeše, Gestapo tu bylo.“ A večer, bylo 19 hodin, v autobuse dostala jeho oblečení a dopis, že byl v průběhu dne zastřelen. To byl nějakej učitel. On byl Sokol, ale vydržel jen jeden den, ani ne celej. O jiným takhle nevím. Potom jsem teda měl možnost od Živý paměti bejt tam v tom kostele, jak tam byli vytopení, byla tam vojenská přehlídka předtím a takový, tak jsme šli i dovnitř to tam okouknout, jak to tam vypadá, dneska je na stěně vidět voda, jak vysoko sahala, jak je mínili vytopit. Když jsme tam byli podruhý, tak už tam bylo dost lidí, tak jsme se tam namáčkli někam dozadu, já nejsem z těch, co musí být v první řadě. Na to já nejsem. Jedna paní, to byly převážně manželky těch důstojníků, kteří tam byli nastoupení jako paráda, viděla, že se tam tlačíme, hledáme místo, tam bylo dost šero. Někdo tam nabídl manželce židli, a když se posadila, tak k ní přišla ta dáma, vzala manželku za rukáv a „madam, pojdte se mnou“, ((smích)) abyste lepší viděla. Tak jsem pak šel za ní, tak nás zavedla do první řady, tam byla jedna židle volná, tak usadila manželku, já jsem si tam podal ze strany židli. Tak jsem seděl v první řadě, nějakej kněz tam sloužil mši. Ten kostel jsem dvakrát viděl.

Š.J.: Byly ve vesnici u vás nebo v Křemži nějaké rodiny, které se zapojily do odboje?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: To nevím o ničem, jen tam byly asi dvě nebo tři rodiny, které se daly k Němcům, tak tam udělali německou školu a docházeli tam z vesnic, kde byli taky takovýhle Němci. Jako kdybych se já přihlásil k Němcům. Tak posílali děti do německé školy.

Š.J.: A byly to české rodiny? Nebo německé?

K.J.: Jeden byl Čech, druhý Němec, smíšené manželství.

Š.J.: A byly u vás nějaké židovské rodiny?

K.J.: Ne, u nás ne. Viděl jsem žida, tam vedle je malá vesnice Chlumeček, asi 15 čísel, tak tam dojížděl k jedněm. Někdo říkal, že to jsou nějakí vzdálení příbuzní, tak že jezdí v létě k nim, ale jestli je to pravda, nikdo nepotvrdil. Měli syna, kterej byl ochrnutej, vozili ho na vozíku, ten o sobě nevěděl. Když jsem šel kolem, tak se sice podíval, ale nevím, jestli si představil, kdo jsem. To byla rodina židovská. Ti tam přijeli vždycky v červenci třeba na tejden, je nesebrali, myslím, že kdyby byli bejvali v práci, tak je sebrali. Nevím, mně tohle bylo tenkrát úplně jedno. Já politik nebyl.

Š.J.: Jak probíhal váš odjezd do Berlína, když jste byl nuceně nasazen?

K.J.: V sobotu jsem dostal předvolání...

Š.J.: Myslím přímo ten odjezd...

K.J.: Cože?

Š.J.: Přímo ten den odjezdu.

K.J.: Jo, ten den odjezdu. To už jsem byl rozloučenej včera s těma známejma a s tím panem řídícím a ráno jsem balil kufr, doma povídání, jak se tam holt budu asi mít a tak. Matka mě šla doprovodit na nádraží a to děvče taky, přitom to jako nebylo dobře, neměl jsem s ní chodit, jak to někde bejvá ((smích)). Že prej je nemocná, něco snad jí bylo, je to třeba možný, ale jistě to nebylo zlý, protože do 62 let tady byla. Rakovina. 11 let jsem s ní jezdil do

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

nemocnice na kontrolu, posledně, když tam byla, tak jí dávali něco na umírnění těch bolestí. Ten doktor, kterej s ní mluvil, nás pozval a ona mu říkala: „ Pane doktore, přece nemůžu takhle žít.“ Pod prsem měla nějakou tu bulku, operovali ji, bylo rok dobře, za rok to bylo špatně, objevila se nějaká buňka a během toho roku se to rozmohlo víc. S tím jezdila na ozařování. Ona chtěla po doktorovi, aby ji operoval, že to vydrží, ale doktor jí říkal, že to si nevezmou na svědomí, protože ta buňka byla malá jako špendlíková hlavička a mohla by jim jako manželka zůstat na stole. Manželka říkala: „A co se mnou bude?“ „Paní, uteče doba, možná půl, tři čtvrtě roku.“ Byla tady, to bylo v říjnu nebo v listopadu, vydržela rok, do prosince a zemřela. Veškeré léčení už bylo, aby neměla takový velký bolesti. Přicházel ten doktor denně, i v neděli, kdy jí dával injekce. ((smrká))

Š.J.: Tak když se vrátíme do toho odjezdu, tak vaše paní vás byla vyprovodit s matkou...

K.J.: Matka šla se mnou a to děvče, tak na nádraží u toho vagonu, vozu jsme ještě povídali a povídali, tak byla ještě pusa a odjížděli jsme.

Š.J.: Kolik vás tehdy odjíždělo tím jedním vlakem?

K.J.: Asi čtyři vozy nás bylo. Když jsme dojeli do Prahy, asi po desáté hodině, tak jsme zůstali stát a čekali na příjezd vlaku, nevím odkud a pak přijeli další a k našemu vlaku dali další vozy a ty nastoupili tam a jeli s námi. V Berlíně, když jsme vystupovali, tak nás byl celý vlak. Kolik to bylo lidí, nevím. Nás bylo tenkrát z Budějovic, tuším 108, takže jsme nastupovali v Budějovicích.

Š.J.: Ještě popište blíže ten váš první lágr, kde jste bydlel, řekněte, kde to bylo a jaké tam byly podmínky pro život.

K.J.: Jak jsem teda uváděl, že jsme přijeli na ten Priesterweg, tam jsme vystoupili na tu plošinu, odpoledne na nás došla řada, jo, kdo kam půjde. Z toho Priesterwegu jsme jeli S – *Bahnem* do Lichtenrade, tři nebo čtyři stanice, asi pět minut od dráhy byl lágr. Tam nás zavedli a každéj jsme si vybrali místo, kde budeme bydlet. Tak každéj honem honem první místo. Ten, co tam byl z Chluma, já ho znal tak trochu, on mě o milimetr víc, tak s ním jsem spal na jedný posteli. Začaly nás štípat štěnice, mě teda hrozně, ten dole nevěděl o ničem.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

V noci. Tak on šel nahoru, já dolů, mě mohly sežrat a on nevěděl o ničem. Na něj nešly. Já mám nějak sladkou krev, mám ještě na krku takový mozoly, jak jsem měl krk poštípanej. Tak jednou za rok dělali deratizaci, ovšem to nebylo nic platný. To jsme se museli všichni odstěhovat na nějakej prázdněj barák, přestěhovat, polepili okna, dveře, aby neprošel vzduch dovnitř a ven, když to nastříkali, tak aby to nevyšlo oknem ven. Za tři dny jsme mohli zpátky a za další dva, tři dny štěnice štípaly dál. Zbytečně vyhozený peníze. Mohli za to, nemohli, ale takovej byl stav. Já spal na horní posteli, to nevidíte, ta štěnice, to je slabá nitka, spustí se a štípne, popoleze a štípne zas o kus dál. Vytáhne se zpátky. A pak přiletí další. No hrůza, hrůza. Dalo se tam i nový, ne nový, ale čistý zařízení, stoly a židle, ale nebylo to nic platný. Prý to bylo i někde ve městech, kde byly starší domy kamenný a kdo tak jako nepečoval o ten byt, bydlel tam a byl třeba starej, tak tam taky byly. Jsem slyšel.

Š.J.: Jak to potom bylo na tom druhém lágru?

K.J.: No, na tom druhým..., z toho jsem byl pak přeloženej do toho Lankwitz, to jsem říkal, že jsem dostal tu lehčej službu, jak jsem měl ten výron v kotníku...

Š.J.: To jste říkal, mě zajímají ty ubytovací podmínky na tom lágru, jestli byly horší, lepší a v čem?

K.J.: Mohu říct, že to bylo asi stejný a řeknu vám, přiznám opravdu pravdu, tam byl lágrfýra a podlágrfýra, lágrfýra to byl chlap menší, to byl chlap, kterej se opravdu snažil pro nás udělat první poslední. To byl charakter. Ten jeho zástupce byl mnohem větší a to byl, promiňte mi – grázl je málo. Když se šlo po lágru a potkala jste jednoho nebo druhýho, tak se musela smeknout čepice, to byl pozdrav. Nemuselo se zdravít, mluvit, ale smeknout tu čepici. To kdyby si někdo z nás dovolil tohohle nepozdravit, tak to by bylo. Neměl bych to možná říct, ale dneska se na tom nic nespraví. Když přijeli popeláři a vybírali z těch popelnic, po nás toho moc vyházenýho nebylo, protože každej jsme ((smích)) toho měli málo, nebo i nic, tak on je pozval k sobě do bytu, já to viděl, tam jim dal najíst, měli v kapse zastrčenou nějakou svačinu, chleba nebo něco. Dal jim najíst. Tohle vidět ten podlágrfýra, ten by ho byl snad zastřelil na místě. Toho šéfa. Takoví jsme byli lidé a Němci byli i takovýhle, hodní. Drbali jsme na ně samozřejmě, na to jejich Německo, ale já to nemohu říct, když mám bejt natolik upřímněj, jako jsem byl. Já jsem si teda tvrdě vydobejval, i když jsem byl na okrese. Jsem se

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

nebál a šel jsem si postěžovat, já měl pravdu. Přijel pro mě tenkrát předseda okresu, vedoucí tajemník strany a stranickej instruktor, že jak je možný, že se ztratilo jedno razítko velký úřední kulatý, jako jaký mám pořádek. Já říkám: „Ne, já mám všechno.“ Tak přijeli tihle tři, a když jsme vcházeli do národního výboru, tak mi předseda okresu řekl, jelikož jsme se znali velmi dobře, tak mi řekl: „Karle, jestli nebudeš mít pravdu, tak jedeš s náma a my tě zavřem.“ Tak jsem jim to dokázal. Nic se nestalo, život šel dál. Potom jsem měl s tajemníkem okresu taky patálie, vyhrál jsem, bylo nás sedm, instruktorů Národního výboru.

Š.J.: Ještě, když se vrátíme do toho Německa, tak ještě jsem se chtěla zeptat na to, jak se k vám chovalo německé obyvatelstvo, jestli jste měli nějaké zkušenosti s Němci, s obyvateli nebo jestli kamarádi třeba chodili s německými dívkami?

K.J.: Takhle, když jsme tam přišli a mluvili s námi, co nás jako čeká a přísaha a tohle, tak nám řekli, že můžeme jako chodit se slečnou – Němkou, ale ne s paní. Protože ta má vojáka, manžel na frontě, je provdaná. Tak se slečnou, vdovou nebo rozvedenou jsme mohli chodit, ale s paničkou ne. Za to je trest smrti. To nám hned ten ředitel pošty takhle sdělil. A kluci nechodili s Němkama, ne. Jezdili třeba za děvčaty, tam byl český lágř děvčat ve Steglitzích. Po tomhle si nikdo nedovolil. Jezdili tam do toho českýho lágřu, s Ukrajinkou jsme nesměli chodit, s Polkou – ty měly označení P, Ukrajinky měly OST a to musely nosit venku, ne to sakem zakrýt, to muselo bejt venku, na košili, stejně tak žid musel mít hvězdu taky venku, ne zakrytou sakem. Venku.

Š.J.: Jak to dělali vaši kamarádi, jak jste říkal, že chodili s Ukrajinkami?

K.J.: To jsem viděl až v tom lágřu, jak už byl konec, že tam měli dvě Ukrajinky, předtím já nevím, jak s nima dlouho chodili a jak se stýkali, to nevím, ale tam seděly s náma dvě děvčata, 32 chlapců a dvě děvčata. Na to jsme dostali papír, tak jsme šli domů.

Š.J.: Jak jste trávili volný čas v Berlíně?

K.J.: Já třeba jsem spíš napsal dopis domů, děvčeti nebo známejm, já jsem spíš takovej pisatel, ((smích)) dával jsem o sobě dost vědět, nebo mně stačilo sám – jít do města, já nepotřeboval nějakýho průvodce. Dojel jsem třeba na Alexanderplatz nebo na Belsee. Na

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Belsee se prej kluci scházeli s děvčaty, to bylo prej taky takovýhle místo. Pro mě vidět krajinu a tohle, to mě zajímalo. Brandenburgskou bránou jsem procházel snad denně, když jsem šel do služby, ať dopoledne, nebo odpoledne, tak tou jsem prošel, třeba kostel Svatý Hedviky jsem viděl, když jsme tam přijeli. Ovšem 1. března 1943 tam padla bomba, asi i zápalná a střecha shořela, trámy tam hořely, šel jsem se tam podívat a druhý den jsem slyšel, že to spadlo. A tak jsem se chodil dívat na hrob neznámého vojína, ten byl taky na té hlavní ulici a mně se líbila ta místnost, bylo to takový skutečný. Asi půl roku předtím, než byl konec, tak to předělali, bylo to velmi pěkný, moderní, pro mě – nebylo to starý, tak se mně to nelíbilo.

Š.J.: Chodil jste taky do kina?

K.J.: To jsme byli jednou, hrome... – Tisíc a jedna noc – já si z toho nic moc nevzal, protože německy jsem neuměl, a když jsme šli z toho domů, tak jsme utíkali, protože odhoukali nálet. Ten kamarád, co spal jako se mnou, byl někde ve městě a chytil ho takhle nálet. Tak viděl, že u jednoho baráku je tam chlápek venku, uměl trochu německy, tak se s ním domluvil, jestli by ho vzal dovnitř, tak ho vzal dovnitř do sklepa – to byl kryt, a když to skončilo, vyšli ven a střecha byla pryč. Povídal mně, že ten Němec šel napřed, viděl, že barák je pryč. A povídá *Heil Hitler*. Tohle mi řekl a tomu věřím, tomu klukovi. Už není, dávno, dávno není.

Š.J.: Vy jste popisoval nálet z 20.4. 1945, máte v paměti nějaká další bombardování a nálety?

K.J.: Nálety, já je měl napsaný, 262 náletů jsem přežil a takový ty poslední, než začala fronta, z 12. března 1945, to bylo 80 letadel anglickejch a 27. března 80 Angličanů a 20 Američanů. Oni lítali ve svazech, druhý lítali za nima a ti to pouštěli. A když to skončilo, myslím asi za hodinu 50 minut, když byl odhoukanej nálet a šli jsme z krytu ven, tak jsme šli do černé tmy. Neviděli jsme nic nežli okolo sebe, jsme se neviděli, to není možný. Je. A šli jsme tou černou tmou. Pak se dělalo trošku světlo, trošku větší, pak už byla jenom mlha a pak jsme přišli na denní světlo. Spasení je tady. Tohle jsem zažil.

Š.J.: Jaké jste měl pocity při prvních náletech?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: No, pocit. Dopadl pro nás dobře, byl odhoukanej nálet, že bude nálet, ovšem oni přes Berlín, letěli asi stranou Berlína, protože byl za chvíli odhoukanej, takže jsme nic neviděli. Potom asi za týden byl druhej, to sesypali támhle někde, řeknu jako ve Vršovicích a támhle Žižkov neví nic, ale odhoukáno bylo a všichni do krytu. Tak to už jsme říkali, tenhle je horší, to nás zastihnout, bylo by špatný. A jestli mohu přiznat, o Vánocích jsme se domluvili, že každěj něco koupíme a uděláme si Štědrou večeři. Na mně zbylo, abych koupil bramborovej salát a ono to bylo umění, tak ten jsem přinesl a ještě jsem měl něco přinést. Tak každěj kluk něco, a že to od půl osmý večer začne. Tak po sedmej jsme se už scházeli tam v tej jídelně. Bylo 19 hod. 17 minut a zahoukali alarm a bylo po večeři. Za rok jsem byl v base ((smích)) na Štědrej večer a třetí večeře za tu dobu, co jsem tam byl. Bylo 7 hodin 15 minut, čtvrt na osm a to pořídili pár bomb pustit, rachot dost. V krytu, to bylo jen proti střepinám užitečný, ale jinak to bylo úplně zbytečný. Proti té střepině jsme chráněni byli, ale padnout bomba... Taky, když jsme tam přijeli, tak za devět dní prvně byl nálet, pustili pětimetrákovou bombu, to jsme si zjistili, padla od nás 70 metrů daleko na louku, tam se to zarylo do země. To bylo asi tak sedm metrů obvod, takový čtyři metry hluboký. Co to udělalo za spoušť. To jsme se šli potom druhej den po službě podívat, co to dovede udělat, tak proto, když zahoukali, tak jsme spěchali do krytu. Ale i když jste byla pod barákem, tak když to padne na barák a to... A když byl konec, když jsme vylezli ven, to byl Berlín rozbitej, baráky sesypaný až na zem, kolikapatrový, volali lidi o pomoc, ovšem ty, který byli u *Luftschutzu*, to byli taky kluci jako my, ale dostali se k tomuhle. Když zahoukali nálet, tak museli bejt venku připravený a kam to spadne, tak to jít odklízet. Ty byly venku, mohla je zasáhnout střepina, padne Čech a není žádná škoda.

Š.J.: Kam jste chodili do krytu, když jste byli v práci a kam, když jste byli na lágru? Chodili jste třeba do stejných krytů jako Němci, nebo měli jste třeba zvláštní kryty?

K.J.: Když jsme byli v práci, tak málokdy, sice nálety byly i ve dne, ale mě málokdy zastihlo, že jsem byl v práci. A to se šlo normálně dolů do sklepa a to bylo všechno. A na tom lágru, to byly takový chodbičky, nahoře byly takový stropní desky, asi 5 nebo 7 centimetrů a to bylo zakrytý, když by na to padlo, tak by bylo po všem.

Š.J.: Vzpomněl byste prosím ještě krátce jednou na tu příhodu, jak jste stál u studny s tou střepinou? Jak vás málem zranila?

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: Takhle. To bylo druhej den, když už se bojovalo o Berlín, světlo nesvítilo, voda nebyla, tak já a ještě jeden jsme se odhodlali vylézt ven z krytu, ze sklepa jenom, byla to asi třípatrová budova, my jsme tam byli ve sklepě. Tak já ještě s jedním jsme se rozhodli, že půjdeme ven, voda je třeba. Tam jsme našli, co bylo třeba pro požární jednotku, tak tam byly kýble, tak jsme sebrali každej jeden a šli jsme na ulici k té pumpičce. Tam stálo nejméně 50 lidí v řadě. Tak jsme stáli s nima, každej si načepoval kýbl vody a odcházel, a když jsem byl asi patnáctej v řadě, ten byl za mnou, tak ta střešina... to jsem byl asi, co jste vy, co je pán, tam byly ty prkna, tam to seklo. Ta já jsem vyběhl z té řady, postavil kýbl a běžím, já to musím zachránit si pro sebe. Jak jsem na to sáhl, tak spálený prsty, to bylo vařící, tak jsem našel potom nějakej klacek, tak tím klackem jsem to doloval ven, ono to zatím přece jenom zchladlo, to jsem ukořistil. Přinesli jsme vodu, bylo co pít.

Š.J.: Pane Jakeši, řekněte nám ještě něco bližšího k jídlu a ke stravování v Berlíně. Jak jste se stravovali, co jste jedli, zda jste si mohli něco kupovat sami, nebo jste museli veškeré stravenky odevzdávat na lágru? Něco bližšího ke stravování a jídlu za nuceného nasazení.

K.J.: Myslíte v Německu strava, nebo...?

Š.J.: V Německu, když jste pracoval a bydlel jste na lágru. Co jste jedli, kdy a jaké byly možnosti.

K.J.: Tudíž, ráno, když jsme se vyspali, to bylo střídavý, protože na pokojích nebo místnostech byli různý, kterej měl dopolední, odpolední, noční, takže domů se chodilo všelijak, vzbudil v noci všechny ty, který leželi od osmi, devíti hodin, tak je vzbudil v jedenáct nebo opačně ráno. Tam se to střídalo, že nezůstal lágr prázdněj přes den, vždycky někdo přišel nebo odešel. Ale s tím jídlm, ráno si každej došel pro snídani, když byl doma a ten kterej přišel třeba v 8 nebo v 9, tak s bídou sehnal ještě snídani v kuchyni, co tam zbylo. Protože přišel z noční, zůstal někde ve městě a pak šel domů. Dostal sice tu snídani, ale měl s tím trochu jako nějaký obchůzky. Ráno byla černá káva, hořká. Dostávali jsme jednou za týden těch 125 gramů cukru na oslazení. To vydrželo tak 3x si nalejt kávu do hrnečku a bylo vycukrováno a pila se hořká. Sice tam byla v takovým hrnci celý den, ovšem přišel tam před polednem, byla už studená, to bylo potom horší. A byla tam i večer, když člověk přišel ze

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

služby, mohl si s konví, co jsme měli na místnosti, dojít pro kávu a přinést na místnost. Tam dostal těch 125 gramů chleba, osminku a to víte, hladoví a mladý jsme chleba snědli k snídani a bylo po všem. Když jsme si nějaký chleba nechali, tak jsme ho snědli třeba v poledne a do večera málokdy komu vystačil. A v poledne, když byl oběd, než se šlo do práce a kteří měli třeba do dvou, tří hodin směnu, dostali stravu, to jo. A kdo měl už třeba v 11 hodin se najíst, aby se oblékl a šel na *S – Bahn*, nebo *U – Bahn*, podle toho, jaký měl kam spojení, na kterej poště kdo pracoval. Na tej jedenáctce, kde jsem já pracoval bylo 2 500 zaměstnanců a byla velmi dobře vybavená. Byla sedmnáctka pošta, tam jich bylo asi 2 000, ale ty neměli vcelku žádný vybavení, co jsme tak mluvili s klukama, jak to tam vypadá. Zpátky k jídlu, byla polévka, ovšem tam bylo všechno možný, tam byla bramboračka, zeleninová polévka, nudlová, řepa a já nevím, co všechno. A to bylo denně, tohleto jídlo a někdy to nebylo ani k jídlu. Fakt. Já jsem se taky naučil leccos jíst, ale tu polévku, tu jsem jako snědl a potom bejvalo jednou za týden maso. V neděli, jenom asi 10 deka a vyvařený, restaurační porce. A jednou za měsíc jsme dostali pudink. Jé to byla sláva. Byl dobrej. Nebo i červenou řepu. Já si ji nechal udělat i doma, manželka do toho dala všechno. Ale nebyla taková jako byla tam. To byla chuť, ti uměli udělat červenou řepu. Někdy to bylo opravdu tak špatný, že jsme to opravdu nejedli a vynesli ven, tu misku a vylili venku do sudu. Měli jsme hlad do zejtra poledne, protože večer jsme si mohli dojít pro tu černou kávu studenou, ta byla dobrá, hlavně že aspoň bylo co zapít, když se přišlo v 10, 11 hodin v noci domů. A tyhle dny se opakovaly denně. Někdy to přece jenom mělo chuť, ta polévka a s tím masem, jednou týdně, pak bejval třeba knedlík, jako jsme měli v té Plané. Knedlík byl politej třeba máslem nebo margarínem. To jste si nakrájela, v tom nebylo třeba ovoce nebo marmeláda v tom knedlíku. Druhej den byl politej marmeládou a nebyl máslem a já nevím, co bylo třetí den, to si neuvědomím, mnohokrát jsem na to vzpomněl, ale nevím. A tohle se opakovalo. Nic nového nebylo. Ta polévka, ten *Eintopf*, někdy to přece bylo víc okořeněný nebo tam bylo zeleniny víc, takže to byla trochu chuť, že se to při tom hladu přece jenom nějak snědlo. Ale tak 3x za těch 7 dní jsme to vylili.

Š.J.: Měli jste někdy ryby v jídlu?

K.J.: Taky někdy byla, když to byla ryba, tak to bylo možný sníst, že to byl třeba jako zavináč, ale když jsme dostali ten platejz, jak říkali, tak to nebylo k jídlu, to byla vařená ryba, kolo takhle velký, toho jste kousla a měla jste zuby mnohem delší. Ale byl tam jeden chlápek

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

z Brna, ten když jsme tam přijeli, tak říkal: „Já se holit nebudu.“ A neholil. Taky domů nenapsal, kluci mu říkali: „Napiš domů mámě.“ On měl jenom mámu. A byl starší, bylo mu už tak přes 40 let. Nechal se zarůst říkal: „Já půjdu domů, já se domů dostanu.“ Představte si, on ten chlap za 2,5 měsíce jel domů. Když jsme tohleto vyfasovali k obědu, my jsme mívali takovou misku, bylo to skoro z umělý hmoty, jako dneska jsou takový misky, tak ten platejz se tam nakrájel do toho, tam jste to nakrájela a nechala bejt. Tenhle? To snědl, takový dva, tři, když to kluci nechtěli, tak „dej to sem“. Tak takový další dva sehnal do kastrólu. Měl jenom montérky, tam už jenom díra tam zakrejvala díru, ale po obědě jel takhle s tou miskou pod paží do práce. Najedl se pořádně česneku, denně, to zase Němci nesnesou česnek, v S – Bahnu, U – Bahnu měl místa dost, ((smích)) tam mohl bejt sám, to jsme říkali: „Tak my půjdem k tobě, abysme měli místo.“ A to jsem osobně viděl, na naší poště, co jsem já dělal, tam byly takový pásy, kam se házely pytle, který šly nahoru po pásu a nahoru do poschodí. A jednou jsem to dělal já a podruhý třeba tenhle, kdo měl jak službu a někdo byl na téhle straně a vykládal auta, nebo posílal tyhle pytle nahoru. A stačilo vidět, že jde ředitel po dvoře a že míří tam k nám, nechal práci, pytle, ((smích)) skočil na ten pás a nechal se vyvézt nahoru. Po pásu.((smích)) Ředitel to viděl. Druhej den do kanceláře. A odjezd za tejden domů, protože je blázen. Říkal: „Dřív psát mámě nebudu, až pojedu domů.“ Pak nakoupil lístky a psal mámě, že jede domů. No, to jsme odbočili. Takový byli lidé.

Š.J.: Chodili jste někdy do restaurací nebo do hospody?

K.J.: Do restaurací jsme mohli zajít, dostal pivo, na ten oběd jsme neměli, zašli jsme třeba na limonádu nebo pivo a mohli jsme sedět, když tam neměl nějaký proslov, aby dělal nějaký cirkus, aby ho vyhodili, tak tam mohl spokojeně sedět. Když jsem byl v těch Lankwitzích, tak od električky, když jsem šel od městský dopravy do lágru, to bylo tři minuty cesty. A těsně u lágru byla restaurace, nápis Schultheiss, tam měli vcelku dobrý pivo. Já neříkám, že jsem byl nějaký abonent piva, nemohl bych to nějak hodnotit, kořalku bych uměl těch 320 druhů nějak ohodnotit, ale pivo ne. Tam bylo černý pivo, jako sladký, to mi vyhovuje a tam jsem černý pivo dostal. Ale v kantýně jsme my mužský černý pivo nedostali. Nejvejš půl černýho a půl světlýho. Černý pivo dostala jenom žena, která byla v jiném stavu. Ale aby dostala nějaká slečna, nebo my kluci, neexistovalo. V hospodě jo, ale v kantýně ne. Tenkrát jsem taky ještě neměl tak dobře vyšetřený ten páter noster. Jdu z restaurace a vidím, tuhle je ředitel, tak jsem ho předběhl, aby mě nepoznal a do tohodle výtahu. Teď si říkám šmarjá panno,

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

kantýna byla v pátým poschodí a v šestým poschodí je konec, ovšem to jsem nevěděl, jak to tam je. To jsem nevěděl, jak to tam jako dopadne, jestli mi to tam zláme nohy a zatím ono to jede a pak se to přesune a jede dolů.

Š.J.: Taky jsem přejela.

K.J.: Přesune se to a jede dolů, a když jsem přijížděl dolů, tak ředitel už byl pryč, tak jsem dojel. S těma restauracema..., do kina mohl jít, do divadla, to nevím, na to asi nebyly peníze, ale do kina kluci chodili, já byl akorát tenkrát Tisíc a jedna noc, německy neumím, tak jsem si z toho vcelku nic moc nevzal.

Š.J.: Byl jste na nějakém představení, které třeba dělala česká skupina na lágru?

K.J.: Jedině to, že ten Mareš, co byl u nás, ten můj kamarád a jeden, nějaký Kubašta, ten byl z Budějovic, tak ty dva hráli na kytaru, tak v neděli, když měli náhodně v neděli odpoledne volno, tak jeli odpoledne někam vyhrávat, třeba za děvčaty do Steglitz. Já se tam nedostal, no proč bych tam jel za děvčaty, já tam nepojedu, já ji měl doma, tak holt takhle to asi bylo. A jednou tohle udělali u nás ve sklepě, aby to nebylo slyšet hudbu, protože tenkrát byla doba válečná a jeden čas se nesmělo hrát, tak kluci zalezli do takovýho tunelu a tam každé hrál na kytaru. Někteří přivedli i děvčata a udělali tam třeba hodinu takovejhle cirkus. Jednou jsme začali, bylo to asi čtvrt hodiny, zahoukali nálet a bylo po všem. Pak to vyšlo ještě jednou, asi tak přes hodinu, víc se nějaký takovýhle kultury neviděl.

Š.J.: Dostával jste a psal jste dopisy domů a dostával jste balíčky?

K.J.: Ano, domů jsem psal velmi často, děvčeti snad každé třetí den, jak lístek, tak dopis. Jsem byl i takovej, že jsem přišel třeba z ranní směny, napsal dopis, jel jsem zpátky a dal ho do vlakový pošty, protože v 17.05 jel rychlík na Protektorát, teda přes Protektorát až do Vídně. Někdy jsem to doběhl těsně. A ani jeden nebyl cenzurovanej, ani jim, ani mně, ani jeden dopis. Řeknu vám, to byla organizace. Matka šla s balíkem na poštu, v 16 hodin razítko na poště ve Křemži. Víte asi, kde je Křemže a já to měl druhý den v půl desáté na lágru. Od 4 hodin odpoledne, za 18 hodin jsem měl balík. Já – cizinec. To byla organizace, fakt. Byl pořádek. Byl.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Š.J.: Co vám rodiče obvykle posílali v balíčku?

K.J.: Já jsem dostával chleba, třeba někdy i kus másla, ukrojili půlku, do té půlky vydlabali díru, dali tam kus másla a zalepili znova chlebem, aby to nebylo vidět. A něco když bylo – koláče – to taky šlo, když to přišlo takhle druhé den, tak to jako ušlo, nebo třetí, za čtyři snad ani ne, obvykle do třetího dne, když ne hned druhé den. Takže pošta opravdu fungovala.

Š.J.: Pomáhalo vám to hodně ty balíčky z domova?

K.J.: Pomáhalo, to víte, já jsem se i s klukama podělil, oni taky, někdy tu a tam jsem něco dostal, ale to bylo 1% a 50% jsem rozdál. Nevadilo, měl jsem se dobře.

Š.J.: Posílal jste i Vy něco z Berlína domů?

K.J.: Z Berlína domů jsem posílal sůl a česnek. V Berlíně bylo česneku, protože berlínský nebo Němci, to jako není jejich zrovna. Kolikrát jsem nakoupil, protože sůl u nás byla na lístky a bylo jí dost málo. Nepamatuju se dneska, kolik jí bylo na lístky. Ale ten, co seděl na okrese proti mně, ten vydával potravinový lístky, já měl poukazy na čtvrt roku do závodní kuchyně, tak si neuvědomil, kolik tohle bylo, tak jsem poslal třeba dvě, tři kila soli a kilo česneku. Doma byli spokojený, dali sousedům a bylo doma posvícení, že je česnek.

Š.J.: Co všechno jste si kupoval v obchodě v Berlíně?

K.J.: Tohle bych asi já nemohl říct, já nic nepotřeboval, stravu jsem nekupoval, ani bonbony, přitom mám třeba bonbony nebo čokoládu rád. Neříkám, že jsem neměl peníze, ale já jsem si je zase šetřil. A v 45tém, když jsem se vrátil bylo po penězích, jsem šel na vojnu a byla měnová reforma.

Š.J.: Kolik jste vydělával v Německu u pošty?

K.J.: To bylo asi tak 1 100 – 1 200 korun jsem bral. Podle hodin. Asi 100 marek. Znáám jednu, která byla tam z našeho kraje, byla prodavačka textilu v Krumlově, ta byla támhle na Polsku

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

někde, když byly ty komise žádat i finanční přiznání z Německa, jak jsme vypisovali ty žádosti, jak jsme dostávali potom kolem roku 2000 – 2002. Tak ta nedostala za tři roky ani korunu, všechno šlo na lágr. Já dostal výplatu.

Š.J.: Kolik jste z toho ušetřil?

K.J.: No, já jsem si jednu přinesl asi 10 000, to mi otec tenkrát dal nějak na knížku. Já nevím, jak to tenkrát dopadlo, to byly peníze, tohle mě nezajímalo. Já se měl doma dobře.

Š.J.: Posílal jste ty peníze rovnou domů?

K.J.: Ne, to jsem neposílal, jenom, když jsem jel takhle domů, tak jsem je přivezl.

Š.J.: Ještě řekněte, prosím, něco bližšího k pracovně – výchovným táborem, k pracovně – výchovnému táboru v Plané, k té práci, kterou jste tam dělal.

K.J.: Takhle, v Plané u Tábora jsem byl 56 dní a ráno jsme vstávali ve čtvrt na pět! Protože se muselo vstát, do půl těla, odcvičit desetiminutovku, pak obléct a jít si do kuchyně pro stravu - černá káva a ten chleba – 125 g, to bylo v každém lágru, i v base, i na gestapu. To samý.

Š.J.: Byl jste v té Plané i nějak trestán?

K.J.: Ne, nebyl, musím říct, tohle byli tam protektorátní četníci, jako pan vrchní, pan strážmistr, tam byli dva, jeden velikej, to byla postava, jak se jmenoval nevím, ten druhý taky nevím. Ten byl tak akorát vojenská míra. Chodívali spolu po lágru, na prohlídku, kontrolu lágru, protože jsme je neznali jménem, tak kluci vymysleli leccos. Ten velkej byl Toronto a ten malej byl Půltoronto. Takže vždycky „kdo má dneska službu?“. Jo, dneska má Toronto. Ti nic neviděli, jsme je pozdravili, ale oni šli svou cestou, nemuseli dávat nějaký pozor, aby mě třeba chytil při něčem a kázání. Ne. A ten jeden, jak cvičil ráno, byl tam sám, povely dával. Zato, když jsem byl v Mirošově, tak tam bylo tohle stejný, ale zažil jsem, teda já ne, já dělal meliorační, ale odpoledne, když my po ukončení zaměstnání přicházeli domů, to jsme museli jít jako vojáci, v trojstupe a takhle. Tak byla nás řada kluků, co jsme jezdili na meliorace, já

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

jsem zrovna byl doma a přijel Karl Hermann Frank. Pane. To bylo zemětřesení. Podstrážmistr, náš protektorátní četník, ten ukázal vojnu a co umí. Ty kteří přicházeli ze zaměstnání, takhle za námi, ti si užili. Tam se štětoval dvůr, jestli jste někdy slyšeli, prokopali cestu, skála, zasype se to a udělá asfalt na tom. Tak tuhleta skála, která tam byla navezená, tak museli ty kluci, co šli ze zaměstnání, na tohle, na ty kameny. A jít po těch kamenech a Karl Hermann Frank a jeho hlídači vedle něj. Tenhle náš podstrážmistr, nejnižší četnická hodnost, předvedl, co kluci jako uměj. Zastavit, samozřejmě německý povely, *links, rechts*, vlevo v bok, vpravo v bok. Udělat to na nasypanejch kamenech a k zemi. Museli padnout obličejem do toho. Rozřezaný obličej od kamenů a běžet po tom. Ten prach se jim do toho dostal. Zpátky a několikrát takhle. K zemi, vztyk, k zemi, vztyk, třeba 3x, 4x, doběhnout třeba 20 metrů daleko, vrátit a znova. Tak tohle jsem jako viděl z okna, co on dokázal udělat. Já jezdím do Mirošova tam do muzea a tam jsem viděl fotku, přesnej on, ten Fridrich, byla tam ta průvodkyně, zaměstnankyně, ta o tomhle vůbec nevěděla, já prej nejsem tady odtud a že prej slyšela, že nějaký Fridrich je jako v Mirošově. Ale fotka a tam, co jsem viděl, vloni a on to byl stejnej obličej. Pak jsem tam už nejel a zapomněl na to. To bych se byl bejval hodně snažil tohle dozvědět a trochu zahájit pátrání, kdo to je. Nejsem žádněj mstivej, to ne, dokážu leccos poradit, pomoci druhýmu, ale tomu bych jako nebyl pomohl. Protože jsem si myslel, já toho horšího jako přežil víc. Ale ne tohleto, tohle bylo teda nelidský.

Š.J.: Bylo v Mirošově více takových případů, kdy se takto mstil na věznicích?

K.J.: Ne, tohle nevím, nedošlo mi k uším, že by byl s někým něco, jen když ho člověk potkal na lágru, tak nesmeknout, nebo se na něj dlouho dívat, ten by byl bejval udělal vojnu. Takovej byl on. Když jsme byli v Berlíně, tak v 43tým roce, dokázali dva, jeden, ten uměl perfektně německy, ten trochu chodil s tou lágrfýrerovou dcerou. Snad i do bytu, jsem slyšel, nevím, neviděl jsem. Tak ten a ještě jeden, šli za lágrfýrou, to jsme se takhle domluvili klucí, že pozejtří bude 28. říjen, že to je jako náš svátek. Protože jsme věděli, že dovolí všechno. Představte si, on to dovolil. V 16 hodin půjdete tam, ne se scházet půl dne, v 16 tam budete, odzpívat a v ten ráz domů, nikdo vás nesmí vidět. Taky tak se stalo. A on vyšel ven pozdravit. Hymnu jsme si nechali zahrát. A on to vydržel. Nikdo to nikde neřekl, protože dozvědět se to ten podlágrfýra, ten by ho snad byl zastřelil na místě. To byl blázen.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Š.J.: Když srovnáte podmínky v těch pracovně – výchovných táborech, v Plané a v Mirošově, jak byste to hodnotil, ty pracovní a životní podmínky. Kde to bylo horší?

K.J.: V Plané bych řekl, že to byla taková basa opravdu jen tak teoreticky, byli jsme zavřený, musel bejt nějaký pořádek, třeba na tu rozčivku a jít do zaměstnání. Ale byl klid, nikde nic se nedělo, všechno bylo v naprostým pořádku. Ale v Mirošově, tam to bylo všechno silou. Když byl pátek večer, byl vždycky *Apel*, sraz celého lágru, všichni nastoupit na takový místo vyznačený, no volný místo. Co tam byli tyhle ty, ten podlágrfýra a to, ty tam měli takovou budku, takovej stan a plachtu. A přšelo. *Apel* byl od osmi do deseti a prší, fouká vítr, padá sníh. To je jedno. Oni byli pěkně pod střechou a vykřikovali rozkazy, jak to bude a jak se máme chovat. Takový to tam bylo. A když jsme měli bejt propuštěný, tak...když se přicházelo do takovýho lágru, tak vás ostříhali dohola, jako dneska chodí někteří takhle. A to měla bejt jako ostuda, přijde za měsíc domů a bude mít holou hlavu. A děvčata. Já byl v tom Mirošově tři a půl měsíce, tak přece jenom, vlasy byly takovej ježeček trošku. A ostatní kluci totéž, tam byli ty tři měsíce. Tak tam došli na toho jednoho četníka: „Podívejte, pane vrchní, takhle vypadáme a máme jít k holiči a oni nás ostříhají, my jdeme, domů, do civilu, co si děvčata...“ Všechno zdůvodnili. Říkal: „Tak to udělejte tak, večer se snažte nemít čas, prodlužujte si ten čas, abyste nemuseli jít k holiči, aby vás ostříhal, protože se musíte obléct a musíte si připravit věci, co se odevzdávají, aby nezbyl čas. Protože stříhání, to trvá. A ráno musíte bejt u brány ve 4 hodiny, ale naráz tam bejt, ne se tam scházet čtvrt hodiny. Teď jsou 4 a já vám otevřu bránu a pustím vás.“ To udělal četník.

Š.J.: Jaký je váš nejhorší zážitek z doby války? Celkově, za tu válečnou dobu, co bylo pro vás nejhorší, nejtěžší zážitek z té doby.

K.J.: Takhle jsem já nepřemýšlel, fakt. Teď mě ani taková odpověď nenapadne.

Š.J.: A nějaký příjemný zážitek z této doby, naopak něco potěšujícího?

K.J.: Ne, takovejhle nějaký nevím. O tomhle jsem nepřemýšlel, to mě nenapadlo, udělat nějaký vyhodnocení.

Š.J.: Tak řekněte, prosím, ještě krátce, co jste dělal po válce, kde jste žil a kde jste pracoval.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: Po válce, když jsem přišel domů, v květnu 45, jsem šel do obchodu asi za deset dní. V obchodě v Křemži, jak jsem býval. Potom jsem se oženil – 11. srpna a štěstí mi nedopřálo, měl jsem to dost připravený, že na vojnu nepůjdu, že mám špatnej zrak a tak. To nevyšlo, musel jsem na vojnu odejít, byl jsem na vojně 24 měsíců. Ovšem když bylo už rok a tři čtvrtě, tak vyšlo nějaký vládní nařízení, že jsme byli puštěný o čtvrt roku dřív. Měli jsme rok a tři čtvrtě vojny, místo 24 měsíců. Tak jsem šel domů. A pak jsem šel do obchodu znova. Pracoval jsem v Budějovicích, na krajské správě Pramene, na likvidačním oddělení. Tam jsem měl nízký plat, tak jsem sehnal místo v Krumlově, všechno hotový a tenkrát jsem dal výpověď a oni ji nepřijmuli. Přišel kádrovák, že mě nepustí a hotovo, že jsem tam důležitěj. Já jsem říkal: „Ne, já jdu pryč, hotovo, pustíte, nepustíte, já v pondělí za týden nepřijdu.“ Tenkrát čtyři dny schůzovali každéj den, ráno když jsem přišel do práce, tak kádrovák mi vždycky oznámil, že propuštěnej nejsem. Já říkám: „Mně to nevadí, v pondělí nepřijdu, s tím počítejte, to jsem vám řekl hned na začátku.“ Ve čtvrtek jsem tohle řekl a v pátek přišel a povídá: „Tak tě propustíme, ale neradi a vzpomeň si na nás.“ Tak jsem si vzpomněl. Od pondělka bylo nové vládní nařízení 37 500 do výroby. A já dělal úředníka. Tak jsem přišel do Krumlova na pracák, že jdu támhle a támhle. Ne. Vládní nařízení říká to a to. A bylo po místě.

Š.J.: Kde jste tedy potom pracoval?

K.J.: Já tam potom zůstal u toho podniku, ale oni mě dali do skladu, tak jsem si myslel, no dobře, budu ve skladu, to je jedno. Zatím, to byl sklad, no hrůza, tam nedělali pořádek sto let, tam bylo prachu, na každým zboží. A přehazovat a počítat tam nějaký šroubky a různý takový maličké věci, stovky, zaprášený. Říkám, ne tu nebudu. Tak jsem šel na okres, znova si postěžovat, tohle že není práce pro mě, že obchod je něco jiného. Tenkrát se předseda okresu vzal o mě, nevím, kde v něm bylo tolik dobra a pozval vedoucího obchodu, vedoucího pracovního úřadu a řekl: „Jakeši, půjdeš s nima, půjdeš na obchod, jsi obchodník.“ A řekl tomu vedoucímu obchodu: „Hele, Franto, vem si ho s sebou a děkuju.“ A ten z pracovního úřadu řekl: „A ty zavoláš kádrovníku Bízkovi do podniku, že Jakeš je u nás ode dneška zaměstnaněj.“ A ať si Bízek se myslím jmenoval, ať si vzpomene, co je on zač, z jakýho je on rodu a ať nechá mě prej běžet. Takhle já přišel na okres. Jsem byl čtyři roky na okrese, na

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

obchodním odboru, měl cenovou revizi přes soukromníky i státní obchod, družstevní a podniky. Na to jsem měl extra průkaz.

Š.J.: Poté jste pracoval kde? Pak jste změnil zaměstnání.

K.J.: Potom, když jsem byl na tom okrese čtyři roky, tak jim napadlo a dali mě na Národní výbory, jsem byl instruktor pro Národní výbory, protože u nás v obci jsem dělal předsedu MNV, sice jenom čestný předseda, večer tam dojít, protože tam byl placenej tajemník, tak projít, co tajemník udělal, je to splněno – nesplněno. Tak protože jsem znal Národní výbory, tak jsem tam byl poslanej jako instruktor na Národní výbory, jsem dostal několik Národních výborů, to bylo každěj den do jednoho a tam s nima hovořit a tohle je třeba udělat a takhle budeme pracovat a taková komise. Doba běžela.

Š.J.: Tuhle práci jste dělal až do důchodu?

K.J.: Ne, potom tohle skončilo, 52 – 56 jsem byl na obchodě, 56 – 60 jsem byl ten instruktor pro Národní výbory, od 60 týho roku, volební období čtyřletý, jsem šel do jedné obce dělat tajemníka Národního výboru s tím, že tahle obec se sloučí s jinou obcí, to prosadíš a to bylo v lednu a do června, než budou volby, tohle je tvůj úkol vyřídit. Tak to jsem vyřídil, skončilo čtyřleté volební období a poslali mě dělat předsedu MNV vedle do obce. Tam byl taky tajemník, tak ten odešel a přišel jsem tam já. Ovšem v 68 tým, slyšeli jste jakej byl rok, měly bejt volby a nebyly, tak byly potom až v 71 tým. Tam, co jsem byl v té obci jsem předsedkyni stranické organizace nezapadl. My dva jsme spolu bojovali snad jako vojáci já nevím kde. ((smích)) No a postarala se o mě, že jsem musel odejít. Na okrese byla komise k tomu určená, měl jsem odejít a čekali, že asi promluví, tak řekli, že ne dost radikálně jsem prosazoval úkoly Národního výboru. Ne dost radikálně, bylo řečeno. Ještě, že jsem nebyl dost dobře zorientovanej 21. srpna v Chlumu na obci a to třetí do dneška mě nenapadlo. Tohleto mi měli sdělit a propustit mě, protože měli na papíře „Jakeš půjde“. Tak jim říkám: „A kdo jsme věděli, co 21. srpen...“ Říkám: „A cos udělal ty? Co víš?“ Tak přešli na druhej bod - ne dost radikálně. Tak nám říkali na poradě, že se to musí s voličema vždycky projednat, přimět je na svoji stranu, tak proč radikálně? Odejít jsem musel. Tak jsem jim, řekl: „Od vás nic nepotřebuju.“ Oni, že se mi postarají o místo a já říkám: „Já si ho najdu.“ Já jsem ve kšeftě byl a do kšeftu půjdu. Já si to najdu. A našel jsem.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Š.J.: Tak kde jste potom pracoval?

K.J.: Ve velkoobchodě. A tam, to jsem potom slyšel na jedné schůzi ve Křemži, přijel jeden, kterej byl dřív v Kaplici, přišel do Krumlova, neznalej. On mě neznal, já jeho znal. Tak jsem byl ve Křemži na obci a byl jsem nemocný a dostal jsem pozvánku, tak jsem si řekl, že tohle musím vidět, celá obecní rada zasedala, tenhle mě neznal, jinak by jistě začal jinak. A začal promlouvat. Začal, že Jakeš, ne dost dobře zajišťoval úkoly v Národním výboru v Chlumu, že tý práce tam nebylo uděláno tolik a že nepřiměl lidi k tomu, k akci „Z“, k tomu, aby šli třeba stavět školku nebo jiný věci dělat zdarma. Já jsem tohle ohlásil, že to je třeba v sobotu, kdo přišel byl, kdo nepřišel, já ho prosit nebudu. Tak proto jsem musel odejít. Tak když potom domluvil, tak ještě kdo, co má, já seděl proti němu, tak jsem se přihlásil a říkám: „Soudruhu tajemníku, já jsem Jakeš, kterej jsem byl v Chlumu, velmi pěkně jsi o mně hovořil, ono to takhle není. Ne, ono je to jinak.“ Ale co to bylo platný, tam už to bylo hotový.

Š.J.: Kdy jste šel potom do důchodu?

K.J.: Tam odtud, ještě teda, když jsem byl v Chlumu, na 3,5 milionu korun jsem na obci nestačil jako, jsem to špatně řídil. A ve velkoobchodě jsem měl sedm velkoobchodních skladů na starosti, jsme museli 176 milionů udělat za rok a to jsme udělali a na to jsem stačil. Já se nedal a to bylo špatný.

Š.J.: Děkujeme.

K.J.: ((Ukazuje fotky))

Fotka č. 1

K. J.: Tahle fotografie je udělaná, jsem ji dostal v sobotu a ve středu jsem odjížděl do *Reichu*. A už mně ty vlasy tak nenarostly.

Š.J.: Tak vezměte do ruky třeba tu fotografii další, třeba rodiče.

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

Fotka č. 2

K.J.: Tady je otec a matka, otec je narozenej 1886, promiňte 1880, a matka je 1898, protože byli o 18 let od sebe. Protože otec, když byl tenkrát za první světový války v Polsku, tak tam mu prostřelili nohu, čistej průstřel, s tím jako marodil, dostal se až dolů na Itálii a z Itálie do Polska zpátky a odtud potom byl transportován do Loun, na takovou rehabilitaci. Tam jsem slyšel, že přijel o půlnoci, služba ho zavedla, protože byl voják, nahoru do sálu, kde spali a tam tma a řekli mu: „Najdi si tu místo.“ A jak spolu mluvili, tak se támhle jeden ozval a povídá: „Jsi to ty, Štěpáne?“ A on povídá: „No, já jsem Štěpán.“ „Vždyť já jsem Franta Bednář z Chlumečka.“ Byl to soused. A sešli se v Lounech. Přitom táta byl támhle na polskej frontě a dole na Srbsku se dostal zpátky na Polsko. A matka dostala tenkrát doškovou chalupu, zůstala na chalupě, sestra se provdala. Matka měla chalupu a on teď přišel z Chlumečka tam k nám hospodařit, coby zedník z Vídně. Tam se vyučil.

Fotka č. 3

K.J.: Tohle je dům, kde jsem teda po svatbě přišel do tohoto domu. Přímo rodnej dům to není, toho fotku nemám. To byl dům manželky.

Fotka č. 4

K.J.: Tohle bylo, když jsem přišel do Berlína hned nějak v průběhu tejdne, protože jsem chtěl legitimaci na *S – Bahn* a musela bejt průkazka, tak jsem si tam došel k fotografovi, že potřebuju rychle fotku, tak tam bylo napsáno *schnell photo* a za sedm minut byla fotka hotová. Byly dvě, nevím, asi při tom náletu došlo k takovému postižení. (roztržená fotka)

Fotka č. 5

K.J.: Tohle je než jsem byl zavřenej, vyfocenej, kolik jsem měl vlasů a tam mě ostříhali, to bylo v Plané u Tábora, v Mirošově a v Ruzyni a pak na vojnu. A já mám vlasů dneska jen tolik a kolik jsem jich měl.

Fotka č. 6

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

K.J.: Tohle je fotka nevím přesně z čeho, to nepřečtu, je tam nějaké razítko, ale taky to musí být předválečný, když jsem ještě měl tolik vlasů.

Dokument č. 7 – pracovní knížka

Tady mám pracovní knížku, já jsem těch šéfů moc neprožil, u Paclíka jsem byl těch tři a třičtvrtě roku a pak jsem byl u Diviše, to skončilo, pak jsem se oženil a jel jsem na vojnu.

Dokument č. 8 – pracovní průkaz

Tohle už je protektorátní knížka, pak jsem šel do Krumlova do koloniálu, tam jsem slyšel, že je tam místo. Tak pan šéf byl úplně přešťastnej, říkal, že mě přijme, protože tam jsem byl v pátek a on má jít v pondělí na vojenský cvičení. Tak kdybych prej v sobotu přišel, aby mi ukázal, co kde je v obchodě, až v pondělí přijdu abych věděl, kde co je. Pak další zaměstnavatel byl národní správce, pak to byl Pramen, 47 – 51. A pak jsem odcházel, jak jsem říkal, jak jsem měl jít do toho Krumlova, bylo 37 500 do výroby, tak jsem se tomu přece jenom trochu vyhnul.

Dokument č. 9 – mapa berlínského metra a tramvají

Tohle jsem si koupil, když jsem přišel do Berlína, abych trošku věděl, kde co je a kudy se projet. Já jsem nemusel někde jezdit za děvčaty, já jsem opravdu jel a objel celej ten okruh, za těch 60 feniků jsem mohl jet jen do zaměstnání a zpět, ale když jsem přidal 10 feniků, tak jsem mohl jet tohleto celý. Tak jsem vždycky tu korunu přidal a měl jsem jízdenku na tenhle obvod a to mi stačilo, takhle objíždět.

Š.J.: Kde jste bydlel? Možná je tady i lágr, kde jste bydlel, máte ho tam podtržený...

K.J.: Lichtenrade, potom Lankwitz a Schöneberg. Potom jsem se dostal sem do Weissensee, ale to už bylo na samotným konci, to už jsem hledal místo nějaký důležitější, než bydlet v dřevěném lágru. To jsem věřil kamennej budově víc, než tomu dřevěnému, ale zachránil jsem se. Tam byl radikál ten lágrfýra, to bylo hrůza, to už bylo, když se bojovalo o Berlín a já

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

dostal vousovku. Je, to páčil obličej, dali mi nějakou mastičku, já to namazal, ovšem to se úplně přilepilo a ztvrdlo, to bylo jako kámen. A byl tam jeden, kterej taky ležel na posteli a byl marod, obden ho vždycky někam dovezli na nějaký vyšetřování a přivezli a nic se nedělo. Najednou ho přivezli takhle, já byl někde dole a lágrfýra se dozvěděl, že tenhle, co tam leží a jezdí po těch kontrolách, tak že má tyfus. Přilítl nahoru a já to odnesl, ten mě tam sekřičel, boží dopuštění. Já měl obavu, že mě zastřelí, tak na mě řval, jak tam můžu bejt s tímhle, když má tyfus. Tak jsem mu vysvětloval, že už tu je dávno a že ho vozí sanita pryč. Pak ho odvezli a já zůstal na pokoji sám. A tohle přestávalo a byl konec a 28. dubna jsem odcházel z Berlína domů. Sem jsem jezdíval, jedna od nás bydlela tady na Putlitzstrasse. Byla o něco starší než já, chodila s nějakým Moravákem, vzali se, přišli do Křemže a už z nich nikdo nežije. On byl hodně mladší proti ní, ona byla asi o dva roky starší, než já. Pak mi nedali ani vědět, že zemřela, byl bych se přišel s ní rozloučit. Já dělal skutečného řečníka. Kdybych měl ještě jeden pohřeb, tak bych jich měl tisíc. 999 pohřbů jsem odřečnil. Já byl v kremaci zaměstnaněj.

Dokument č. 10 – seznam berlínských ulic, mostů, náměstí

Tohle jsem si koupil tenkrát, když jsem přijel do Berlína, tohle si trochu přečíst a projít, kde co je.

Dokument č. 11 – mapa Berlína

Š.J.: Tak jestli nám řeknete něco k historii té mapy?

K.J.: Víc vám taky nepovím, tam vzadu je datum, někdy v lednu jsem si to koupil, abych se seznámil s nějakýma těma stanicema. Tohle je letiště – Tempelhof, to bylo opravdu velký letiště, tak kolem toho jsem jezdíval. A ještě by tam někde měla být taková jako trpasličí čtvrť, byla oplocená a tam jako oni žili. Byli oplocený jako drátěným plotem a tam žili.

Š.J.: A kdo tam žil?

K.J.: Já tam nebyl, jen jsem skrz plot viděl, že tam pobíhají a že to byli takovýhle lidé. Tady do Steglitz jezdili kluci, tam musel bejt nějaký lágr děvčat. Byly tam Francouzky – navoněný,

Transkript zu dem Video-Interview mit dem ehemaligen Zwangsarbeiter

Karel Jakeš

Archivsignatur: dzsw7554

jé, ale neumytý třeba rok snad. To byla špína. Ta se namazala každě den jiným lakem, ale umejt se, to ne.

Š.J.: Co je ta cesta, kterou tam máte vybarvenou?

K.J.: To jsem šel z Marienfelde třeba do Lankwitz pěšky, než by se to bylo objelo, tak jsem šel pěšky, byla to cesta asi tak na 20 minut. A tamhle na konci je Bernau, tam byl koncentrační tábor taky a hluboko pod zemí a byli i zajatci sovětští, který byli hluboko pod zemí a ty nepouštěli vůbec ven, a když se vyspali, tak šli do práce, z práce šli domů o kousek dál. A prej neviděli denní světlo, jsem slyšel.

Š.J.: Tak my vám děkujeme moc.

K.J.: Škoda, víc vám toho asi nepovím.